

III. Przegląd prawodawstwa.

Prawo skarbowe.

(Od kwietnia 1923 do 1 maja 1924.)

- I. Budżet i waloryzacja. — II. Długi. — III. Ustrój pieniężny i Bank Polski. — IV. Podatki bezpośrednie. — V. Akcyzy i monopole skarbowe. — VI. Cła. — VII. Podatki od Obrotu i opłaty skarbowe. — VIII. Administracja skarbowa.

Okres objęty niniejszym przeglądem prawa skarbowego jest okresem przełomowym w dziejach naszej skarbowości. W roku tym widzimy zarówno najszybszy, zdaje się beznadziejny, spadek marki polskiej, znaczne b. deficyty i olbrzymią emisję znaków obiegowych, jak i całkowitą stabilizację kursu marki, wstrzymanie emisji na cele skarbowe, budżet zupełnie zrównoważony i nową walutę złotową. Odbudowa powojenna polskiego gospodarstwa narodowego, postępująca szybkim krokiem naprzód, poczęła dawać owoce i w dziedzinie skarbowej. Podniesiona zdolność płatnicza społeczeństwa oraz czynny bilans handlowy — oto główne podstawy akcji naprawy Skarbu. Daleko idące oszczędności i redukcja urzędników państwowych z jednej strony, podniesienie podatków i opłat wraz z ich waloryzacją — z drugiej, oto zasadnicze środki sanacji. Uchwalenie, obok wielu innych ważnych ustaw skarbowych, szczególnie doniosłej ustawy o podatku majątkowym z 11. 8. 1923 i przyspieszenie terminów jego płatności, następnie ustawy waloryzacyjnej o zastosowaniu stałej jednostki do danin publicznych i kredytów z 6. 12. 23, ustawy o naprawie skarbu i reformie waluty (pełnomocnictwach dla Prezydenta Rzeczypospolitej) z 11. 1. 1924, rozporządzenie Prezydenta Rzpltej z 1. 2. 1924, o wstrzymaniu druku marek na cele skarbowe, rozporz. Prez. Rzp. o statucie Banku Polskiego z d. 20. 1. 24 — oto główne etapy prawodawcze wielkiego dzieła uzdrowienia skarbu i waluty.

Olbrzymi materiał prawodawczy z dziedziny skarbowej w omawianym okresie zmusza do uwzględnienia tylko rzeczy najważniejszych. Ograniczając się wyłącznie do skarbowości państwowej, pomijam całkowicie ważną zresztą ustawę o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z 11. 8. 23.

I. Budżet i waloryzacja.

Budżet. Preliminarz budżetowy na r. 1924 został uchwalony przez Radę Mimistr. 26. 10. 1923. Pierwszy więc raz od czasu odbudowania Państwa Polskiego, preliminarz budżetowy był wniesiony do Sejmu w terminie normalnym przed rozpoczęciem okresu budżetowego, w którym miał obowiązywać.

Preliminarz budżetowy na rok 1924, podobnie jak na rok 1923, składa się z trzech odrębnych preliminarzy: administracyjnego, przedsiębiorstw i monopolów państwowych. Preliminarz administracyjny obejmuje wydatki i dochody zwierzchniczej administracji Państwa, będącej wyrazem działalności Państwa jako takiego, w odróżnieniu od administracji gospodarczej, którą wykonywuje ono analogicznie do gospodarstwa prywatnego. Preliminarz administracyjny dzieli się na 18 części (w 1923 r. — 20 części), następnie na działy, paragrafy i pozycje, a w niektórych częściach nadto na rozdziały. Preliminarz przedsiębiorstw zawiera budżety i poszczególnych przedsiębiorstw państwowych, mających prowadzić samodzielną gospodarkę, z celem uzyskania jaknajwiększych zysków. Preliminarz przedsiębiorstw i monopolów podaje zestawienie czystych zysków oraz wydatki nadzwyczajne. Do tych zestawień są dołączone szczegółowe budżety brutto czyli plany finansowo-gospodarcze, zawierające brutto przychody i rozchody przedsiębiorstw i monopolów. — We wszystkich trzech zasadniczych grupach (częściach) przeprowadzono podział wydatków na zwyczajne i nadzwyczajne.

Za podstawę obliczeń wydatków rzeczowych przyjęto ceny wzgl. dla wydatków osobowych normy uposażeń z okresu od 1 do 7 czerwca 1923 roku. Minister Skarbu ma jednak prawo w razie wzrostu drożyzny uzupełniać kredyty budżetem ustalone, aby otrzymać tę samą realną wartość jaką miały kwoty prelimitowane w czasie od 1 do 7 czerwca, — wartość określoną według skróconego wskaźnika cen hurtowych. Dopuszczalne jest przekroczenie tak ustalonej granicy: 1. dla kredytów, znajdujących pokrycie w zaoszczędzeniach innych rubryk budżetowych w obrębie tej samej części budżetu; 2. dla wydatków zwyczajnych, przewidzianych w planach finansowo-gospodarczych przedsiębiorstw i monopolów państwowych, o ile to nie powoduje zwiększenia deficytu lub zmniejszenia dochodu czystego danego przedsiębiorstwa lub monopolu państwowego (art. 3 ustawy skarbowej).

Prelimitowane dochody zwyczajne obejmują dochody zwyczajne administracji i dochody netto przedsiębiorstw i monopolów państwowych. Dochody nadzwyczajne obejmują

tylko dochody ze sprzedaży i l i k w i d a c j i majątku państwowego oraz należności ze szczególnych umów międzynarodowych.

Cały preliminarz budżetowy ułożony jest w markach, a właściwie w dziesiątkach tysięcy marek, o sile nabywczej obliczonej według skróconego wskaźnika cen hurtowych w okresie od 1 do 7 czerwca 1923 roku w stosunku do franka złotego (10 000 marek — 1 złoty). Obliczenie to dokonano więc tak samo jak dla liczb wyrażonych w złotych w preliminarzu budżetowym na rok 1923, ułożonym według cen z pierwszej połowy stycznia 1923 (3 600 mk. = 1 zł.). Według pierwotnego przedłożenia rządowego ogólna suma wydatków państwowych na czas od 1. 1. do 31. 12. 1924 roku ustalona była w wysokości 1 088 589 616 dziesiątek tysięcy marek (t. j. 1 mdjard 88 milionów złotych z tego wydatków zwyczajnych 957 milj. zł., wydatków nadzwyczajnych 131 milj. zł.). Dochody preliminowane pierwotnie w kwocie ogólnej 1.112.369.312 złotych (zwyczajne 913,4 milj. złot., nadzwycz. 198,9 milj. zł.). Wydatki i dochody Rzplł. Pol. według preliminarza budżetowego na r. 1924 przedstawia szczegółowej następująca tablica; dla porównania podaję także rzeczywiste wydatki i dochody, według tymczasowych zamknięć rachunkowych, za r. 1922 i preliminowane sumy na r. 1923. (Ob. Preliminarz budżetowy Rz. P. na r. 1923, Preliminarz budżetowy Rz. P. na r. 1924 i „Wiadomości Statystyczne” z 18. 9. 1923 i z 18. 4. 1924): (w tysiącach złotych).

Według przedłożenia rządowego na rok 1924 miała być uzyskana pewna nadwyżka dochodów nad wydatkami, traktowana jako fundusz rezerwowy. Pierwszy raz więc od czasu odbudowania Państwa Polskiego, zamiast olbrzymich deficytów miała być osiągnięta całkowicie równowaga budżetowa. Preliminowane pierwotnie sumy łącznie z dodatkowymi kredytami znacznie podnoszącymi wydatki na wojsko i! oświatę, oraz z dodatkowymi dochodami dają również przewyżkę dochodów nad wydatkami. (Ob. Druk Sejmowy Nr. 1086). Taki wynik mógł być oczywiście osiągnięty jedynie przez b. silne powiększenie dochodów a zmniejszenie wydatków w porównaniu do lat poprzednich.

Preliminarz budżetowy na rok 1924 wykazuje niewątpliwie b. wyraźne tendencje oszczędnościowe. Aby redukcję wydatków faktycznie przeprowadzić - nietylko mechaniczną i będącą nieraz z krzywdą dla rzeczywistych potrzeb publicznych — został ustanowiony Nadzwyczajny Komisarz Oszczędnościowy Rozp. Prezyd. Rzplłej z 28. 1. 1924 (Dz. U. 11/93). Zadaniem jego ma być zrealizowanie koniecznych oszczędności w administracji państwowej oraz w zakładach i

Części budżetu ¹⁾	Wydatki				Dochody		
	1922 rzeczy- wiste	1923 prelimi- nowane	1924 prelimi- nowane pierwot- nie	1924 prelim. łącznie z dodat. kredyt.	1922 rzeczy- wiste	1923 prelimi- nowane pierwot- nie	1924 prelim. łącznie z dodat. dochód.
Ogółem	830 546	1 699 599	1 088 590	1 376 818	454 322	989 347	1 385 369
Administracja	760 259	1 484 890	1 015 872	1 302 818	393 988	818 395	1 211 451
Prezydent Rzeczypospolitej	126	216	183	183	—	8	10
Sejm i Senat	1 885	3 098	2 802	2 802	1	2	2
Kontrola Państwowa	1 512	1 535	1 155	1 790	—	—	—
Przewodniczący Rady Ministrów (2)	1 784	2 210	1 989	2 071	153	172	2 460
Min. Spraw Zagranicznych	23 651	20 740	14 911	14 979	5 186	6 242	7 039
„ „ Wojskowych	325 356	709 587	440 948	597 994	7 784	23 565	10 000
„ „ Wewnętrznych (3)	64 684	115 462	105 477	110 577	2 637	21 387	5 313
„ Skarbu (4)	173 932	228 248	165 223	177 567	334 179	692 674	1 057 494
„ Sprawiedliwości	24 585	40 349	40 325	40 325	3 820	2 607	4 372
„ Przemysłu i Handlu	4 059	5 393	4 896	4 896	5 618	6 854	5 432
„ Kolei Żelaznych	1 221	1 911	2 267	2 267	—	17	30
„ Roln. i Dóbr Państwowych	6 878	11 458	13 380	13 380	4 659	2 779	12 935
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publicz.	82 271	155 506	105 801	180 272	250	2 062	4 492
„ Poczty i Telegrafów	33 019	56 996	45 042	45 042	23 338	49 648	72 085
„ Zdrowia Publicznego	14 486	15 569	6 480	6 480	1 220	1 775	2 017
„ Robót Publicznych	42 249	80 175	40 848	40 848	631	3 134	22 212
„ Pracy i Opieki Społecznej(5)	14 335	19 227	8 732	14 732	1 081	2 181	1 145
„ Reform Rolnych (6)	4 276	17 211	15 413	15 413	3 431	3 288	6 413
Zwiększenie wydatków osobow.	—	—	—	31 200	—	—	—
Przedsiębiorstwa (7)	70 287	211 931	72 718	78 000	17 389	105 606	108 136
a) Drukarnia Państwowa	—	609	—	—	19	104	226
b) Monitor Polski (8)	—	—	—	—	108	143	207
Wytwórnie Wojskowe	394	23 056	7 006	7 006	—	—	—
Państw. zakłady graficzne	—	4 511	—	—	—	280	500
Przedz. górn.-hutn. i przemysł.	—	2 468	348	348	484	1 535	12 398
Koleje żelazne	65 233	178 355	65 000	65 000	3 892	5 997	12 000
Roln. a) majątki państwowe	—	—	—	—	—	18 095	5 450
„ b) lasy państwowe	—	139	180	180	12 886	77 763	74 171
Poczta i Telegraf	—	—	—	—	—	—	—
a) wstw. apar. telegr. i telef.	—	—	—	—	—	80	83
b) radiotelegraf	4 618	1 685	—	282	—	241	5
Zdrowiska państwowe	42	555	—	—	—	1 368	1 486
Zakł. dla emigr. i przemysłowo- szkolne dla inwalidów (8)	—	553	184	184	—	—	1 610
Monopole (7)	—	2 778	—	—	42 945	65 346	65 782
Sacharyna	—	—	—	—	26	16	15
Sól	—	—	—	—	33 643	19 444	15 000
Tytoni	—	2 778	—	—	8 981	45 125	50 000
Loterja Państwowa	—	—	—	—	295	761	767

¹⁾ Przyjęto schemat preliminarza budżetowego na 1924 r. i dane liczbowe dla 1922 i 1923 roku o ile możliwości dostosowano do tego schematu. (2) Wydzielono Gł. Urząd Statystyczny i Monitor Polski, dołączono Najwyższy Trybunał Administracyjny. (3) Dołączono Gł. Urząd Statystyczny (4) Dołączono Gł. Urząd Likwidacyjny i Minist. b. dz. Pruskiej, (tylko w 1922). (5) Wyłączono zakłady leczniczo- i przemysłowo-szkolne dla inwalidów wojennych (niektóre pozycje § 17 i 18 działu 1). (6) W 1922 i 1923 Główny Urząd Ziemiański. (7) Przy przedsiębiorstwach i monopolach podany deficyt lub czyste nadwyżki w dziale wydatków tylko wydatki nadzwyczajne. (8) wyodrębnione z budżetu administracyjnego.

przedsiębiorstwach państwowych, jak również reorganizacja tychże i uproszczenie urzędowania. Decyzje Nadzwyczajn. Kom. Oszczędn. otrzymują moc obowiązującą w chwili wyrażenia zgody przez, zainteresowanego ministra oraz Min. Skar-

bu. W drodze Rozp. Prezesa Rady Ministrów z 4. 2. 1924, (Dz. U. 13/118) została ustanowiona przy Nadzwycz. Kom. Oszczędn. „Państwowa Rada Oszczędnościowa” jako komitet fachowy dla wydawania opinii i stawiania własnych wniosków w zakresie spraw objętych działalnością N. K. O. Rada ta składa się z 15 do 20 członków, powołanych na okres do 31. 12. 1924 przez Prezesa Rady Ministrów oraz delegata Min. Skarbu i delegata N. K. O. — W dziedzinie dochodów należy zwrócić uwagę przede wszystkim na podatek majątkowy, wprowadzony ust. z 11. 8. 1923 (ob. niżej), z którego wpływy w 1924 roku zostały preliminowane b. ostrożnie na 170 milj. złotych, t. zn. około 55 proc. sumy należnej; na mocy ustawy Skarbowi Państwa w b. r. Podatki bezpośrednie preliminowano na 186,8 milj. zł. (bez pod. majątkowego i daniny lasowej) tj. przeszło trzy razy więcej, niż wyniosły rzeczywiste wpływy z pod. bezpośrednich w 1922 roku. Największą sumę, bo 100 milj. złotych miał przynieść pod. przemysłowy, 42,2 milj. zł. pod. dochodowy, 35,2 milj. zł. pod. gruntowy, 3,7 milj. zł. pod. od budynkowi, 2 milj. pod. od kapitałów i rent; resztę — pod. od skrzynek depozytowych, zaległości, odsetki za zwłokę, kary itp. Podatki pośrednie konsumcyjne, bez monopolów, miały dać w 1924 roku 176 milj. zł., w tem pod. od spirytusu 80 milj., od cukru 40 milj., od węgla 32 milj., od oleju skalnego 10,3 milj., od zapalek 5 milj., od piwa 4 milj.; pozostałe pod. konsumcyjne preliminowano na drobniejsze kwoty. Wpływy z cła ustalono w preliminarzu na sumę 80 milj. złotych, a wpływy z podatków od obrotu: i opłat stemplowych na 51,5 milj. zł. (pod. spadkowy i od darowizn 7 milj., pod. od weksli 8 milj., opłaty aljenacyjne 10 milj., opłaty od rachunków i poświadczeń odbioru 6 milj., sprzedaż znaczków stemplowych 12 milj. itd.).

W dziale przedsiębiorstw największe dochody czyste przewidywane są z lasów państwowych (74 milj. zł.), następnie z przedsiębiorstw gór.-hutn. (12 milj.). Wyżej zamieszczone zestawienie podaje pełny wykaz dochodów netto z poszczególnych rodzajów przedsiębiorstw i monopolów państwowych. Warto tylko dodać, że dla kolei państw, przewidywana jest nadwyżka 12 milj. zł., lecz tylko przy uwzględnieniu wydatków zwyczajnych (wpływy 589 milj. zł., rozchody zwyczajne 577 milj. zł.). Wydatki nadzwyczajne preliminowane są w wysokości 65 milj. zł., na których pokrycie ma służyć pożyczka kolejowa.

Preliminarz budżetowy na 1923 rok, jak również dotychczas (koniec kwietnia) preliminarz na 1924 rok nie zostały uchwalone przez ciała ustawodawcze. Dla uniknięcia stanu

nielegalnego uchwalane były kwartalne prowizoria budżetowe, zawsze z opóźnieniem, czasem b. znacznym. (Dz. U. 66/511, 89/698, 112/892 ex 1923, oraz 4/27 ex 1924). Ostatnia ustawa z 10. 1. 1924, o prowizorium budżetowym: upoważnia Min. Sk. do otwierania kredytów na wydatki państwowe w czasie od 1. 1. do 31. 3. 1924 do wysokości jednej czwartej kwot ustalonych w częściach i działach preliminarza budżetowego na rok 1924, przyczem kwoty te mogą być powiększone w tym stosunku, w jakim skrócony wskaźnik cen hurtowych w czasie od 1 do 7 czerwca 1923, pozostawać będzie do tego wskaźnika w ostatnim tygodniu grudnia 1923 r." Wydatki te mają być dokonywane na poczet konstytucyjnie mającego się zatwierdzić budżetu na rok 1924. Pokrycie wydatków państwowych ma nastąpić dochodami przewidzianymi w preliminarzu na rok 1924 przy uwzględnieniu ich podwyżki oraz dochodami opartymi na nowych tytułach prawnych.

Warunkiem realności tak ustalonego budżetu i opartych na nim prowizorjow. oraz zachowania w rzeczywistości jego równowagi było po 1. zabezpieczenie Skarbu Państwa od strat, wynikających z depredacji marki polskiej, t. j. waloryzacja dochodów i kredytów; po 2. konsekwentne i szybkie przeprowadzenie w ogóle planu naprawy Skarbu, prowadzącego w ostatecznym wyniku do zdrowej waluty.

Waloryzacja. Cały szereg ustaw podatkowych z pierwszej połowy 1923 r. — o pod. dochodowym, przemysłowym, gruntowym, spadkowym itd. — wprowadzała stosowanie do danin publicznych wykładnika podwyżki! lub zniżki na zasadzce wskaźnika cen hurtów.¹⁾ Jednakże w ten sposób przeprowadzona „waloryzacja” niedostatecznie zapewniała Państwu osiągnięcie dochodów w realnej wartości pierwotnie preliminowanej. Szybkie tempo dewaluacji marki i zbyt długie okresy przyjęte dla stosowania wykładnika zwyczajki stawek podatkowych powodowały znaczne b. odchylenie sum rzeczywiście pobranych przez Skarb Państwa od sum zamierzonych według ustaw podatkowych i preliminarza budżetowego. Szczególnie jaskrawo wystąpiło to przy podatku gruntowym, którego druga rata za 1923 rok powinna być, przy prawdziwej waloryzacji, prawie 28-krotnie wyższa od pierwszej, gdy tymczasem wymiar jej, ustalony zgodnie z ustawą z 15. 6. był podniesiony o 10 proc. Dopiero później Sejm naprawił ten błąd. To też ustawa o podatku majątkowym z 11. 8. 1923 ustala już ogólną sumę mającą być pobraną tytułem tego podatku, jak również podstawy jego wymiaru we franku złotym. Wresz-

¹⁾ Ob. Prawo Skarbowe w Ruchu Prawn, i Ekon, zeszyt III, 1923 r.

cie ustawa z 6. 12. 1923 (Dz. U. 127/1044) „o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów, udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe” postanawia: (art. 1). „Do czasu wprowadzenia w obieg pieniędzy stałej polskiej jednostki monetarnej obliczanie podstaw wymiaru, jako też wymierzanie, wzgl. obliczanie, tudzież zachowywanie podatków, opłat, kar i grzywien oraz wszelkich innych świadczeń pieniężnych o charakterze publiczno-prawnym na rzecz Skarbu Państwa dokonywa się na podstawie franka złotego.” (Art. 2). „Wartość franka złotego oblicza się na podstawie cen czystego złota na giełdzie w Londynie i przeciętnego w tym samym okresie czasu kursu funta szterlinga w postaci czeków na Londyn na giełdzie w Warszawie.” Minister Skarbu ogłasza w Monitorze Polskim wartość franka złotego, wyrażoną w markach polskich. Uiszczanie należności skarbowych skutecznia się w markach polskich według wartości franka złotego w okresie uiszczania należności. Kwoty pieniężne wyrażone w markach polskich w obowiązujących ustawach i rozporządzeniach, dotyczących dochodów państwowych, ulegają przerachowaniu na franki złote.

Również opłaty kolejowe, pocztowe, telegraficzne oraz inne stawki taryfowe mogą być wymierzone, obliczane i pobierane na podstawie fr. zlot. Wreszcie wszelkie kredyty, udzielane przez instytucje państwowe i samorządowe będą waloryzowane na zasadach art. 1. i 2. omawianej ustawy. Stosowanie do stawek podatkowych wskaźnika cen hurtowych zostaje zniesione. Widzimy więc, że ustawa z 6. 12. 1923 o zastosowaniu stałej jednostki zabezpiecza waloryzację podatków we wszystkich stadjach: przerachowanie stawek, wymiar kwoty podatkowej i jej wpłata; rozszerza waloryzację na opłaty kolejowe, pocztowe i telegraficzne, jak również na kredyty, udzielane przez Państwo. Rozp. Rady Min. z 21. 1. 1924 (Dz. U. 9/88) wprowadza stosowanie stałej jednostki (złotego) do kredytów udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe. Rozporządzenia wykonawcze Min. Skarbu — o których mowa niżej — wprowadzały stopniowo tę powszechną „waloryzację”. Jednakże taka waloryzacja na podstawie „złotej waluty obliczeniowej” mogła być tylko przejściową. Z jednej bowiem strony podatnicy musieli się domagać efektywnej, a nie tylko obliczeniowej, waluty o stałej wartości, z drugiej — Skarb Państwa nie mógł całkowicie uniknąć zmniejszenia swych dochodów. Rozmiary strat Państwa, wywołane dewaluacją marki, zależały oczywiście od tempa spadku naszej waluty oraz od częstości ogłaszania kur-

su franka zł., obowiązującego dla wymiaru i wpłaty podatków przez Min. Skarbu.

Jednym ze środków, ułatwiających podatnikom uiszczanie zwaloryzowanych świadczeń pieniężnych na Rzecz Skarbu, przy braku efektywnej stałej waluty, miały być bony podatkowe. Rozporz. Prezyd. Rz. z 15. 1. 1924 (Dz. U. 5/39) upoważniło Min. Sk. do wypuszczenia Serji I bonów podatkowych na okaziciela, po 5, 10, 25 i 100 fr. zł. w ogólnej kwocie 50 milj. fr. zł., mających znaczenie dowodów wpłat zaliczek zwaloryzowanych przed terminem płatności podatków. Centralna Kasa Państwowa i wszystkie kasy skarbowe przyjmują bony podatkowe przy uiszczaniu na rzecz Skarbu Państwa podatków, opłat, kar i grzywien oraz wszelkich innych świadczeń pieniężnych o charakterze publiczno-prawnym. Skarb Państwa nie jest obowiązany do wykupu bonów podatkowych serji I. za gotówkę.

Ustawa o naprawie Skarbu Państwa i reformie walutowej z 11. 1. 1924 r. (Dz. U. 4/28) miała donieść znaczenie dla sprawy sanacji finansów publicznych Polski, zapewniając jej konsekwencję i szybkość. Ustawa ta daje szerokie pełnomocnictwa Prezydentowi Rzpltej w dziedzinie skarbowej, upoważniając Go, do 30. 6. 1924, do wydawania na podstawie uchwał Rady Ministrów rozporządzeń, mających moc ustaw, w następujących sprawach: podwyższenia stawek podatkowych, zmian w postępowaniu w zakresie podatków i opłat, przystosowania stawek celnych do konjunktur gospodarczych, sprzedaży niektórych przedsiębiorstw państwowych przemysłowo-handlowych do wysokości 100 milionów fr. zł., zastosowania niezbędnych oszczędności w gospodarce państwowej, przekazania samorządom niektórych zadań i czynności, sprawowanych dotąd przez organy państwowe i wydania odpowiednich przepisów dla skarbowości samorządowej, zaciągnięcia pożyczek państwowych do wysokości 500 milj fr. zł., konwersji i konsolidacji pożyczek i zobowiązań państw., nadania wzgl. zmiany statutów instytucji kredytowych i przedsiębiorstw państwowych oraz instytucji kredytu długoterminowego, ustalenia i wprowadzenia nowego systemu monetarnego, opartego na monometaliźmie złotym oraz określenia relacji marek polskich do przyszłej jednostki monetarnej, likwidacji P. K. K. P. i powołania do życia Banku emisyjnego na mocy specjalnego statutu, przerachowania zobowiązań publicznych i prywatno-prawnych na nową walutę wreszcie ustalenia jednolitych przepisów ustawowych na całym obszarze Rzeczypospolitej w sprawie lichwy pieniężnej i towarowej.

Rzeczywiste wydatki i dochody Państwa w 1923 roku i w pierwszych trzech miesiącach 1924 r. przedstawiają nam poniższe zestawienia, wg. tymczasowych danych Ministerstwa Skarbu (w milionach fr. zł. wzgl. w tysiącach złotych dla 1924 roku). (Wiad. Statyst. z 18. 2. z 3. 4. i z 3. 5. 1924 roku):

	1923 rok		
	ogółem	przeciętn. miesięcz.	Grudzień
Wydatki Państwa	746,2	62,2	60,1
Dochody	422,8	35,2	35,6
Deficyt	323,4	26,9	24,5
Deficyt w 0/0 wyd.	42,4	43	41
Dopłaty netto do kolei	363,2	30,3	47,0
Deficyt ogólny	686,6	57,2	71,5
Dochody z danin publ.	277,3	23,1	29,8
Podatki bezpośrednie	63,6	5,3	11,7
Pod. pośr. cla i monop.	170,5	14,2	15,1
Opłaty i pod. od obrotu	43,2	3,6	3,1

	1924 rok			
	I kwartał	Styczeń	Luty	Marzec
Wydatki	278 183 ¹⁾	73 129 ¹⁾	90 216 ¹⁾	114 838
Dochody	241 869	38 342	80 761	122 766
w tem podatek majątkowy . .	76 344	1 789	27 958	46 597
Deficyt lub nadwyżka	-36 314	-34 787	-9 455	+ 7 928
Wydatki na rok 1923	46 238	27 767	18 471	—

W lutym br. widzimy już b. wydatną poprawę położenia skarbowego Państwa, a w marcu już poważną nadwyżkę dochodów nad wydatkami. Kwiecień dał wyniki jeszcze lepsze (+ 14,7 milj. zł.).

II. Długi.

Olbrzymi faktyczny deficyt budżetowy, który wyniósł, według tymczasowych obliczeń w całym 1923 roku 323,4 milionów złotych a razem z dopłatą do kolei 686,6 milionów zł. (95 trylionów mkp.), zmuszał Państwo Polskie do pokrywania swych potrzeb w drodze kredytu publicznego. Mamy do omówienia w okresie sprawozdawczym konwersję dawniejszych pożyczek państwowych polskich, pożyczkę kolejową, premjową pożyczkę dolarową, zagraniczną pożyczkę włoską.

¹⁾ Bez wydatków na rok 1923 (termin ulgowy).

bony złote i dług Skarbu Państwa w P. K. K. P. Pomijam jako mniej ważne gwarancje Skarbu Państwa.

Kredyt wewnętrzny długoterminowy w 1923 roku nie był zupełnie wyzyskany. nie wypuszczono żadnych nowych pożyczek państwowych, które zresztą tylko przy ich waloryzacji mogły liczyć na pewne powodzenie. Próby zaś zaciągnięcia pożyczek zagranicznych nie powiodły się.

Konwersja dawniejszych pożyczek państwowych. Pomijając drobniejszego znaczenia R. M. S. z 22. 9. 1923 (Dz. U. 100/788) w sprawie przeprowadzenia technicznej strony losowania 4-proc. pożyczki premjowej z 1920 r. zostało wydane Rozp. Prezyd. Rz. z 17. 3. 1924 (Dz. U. 27/274) o przerachowaniu zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu dawniejszych pożyczek państwowych oraz o ich konwersji. Posiadacze asygnat pożyczki państwowej z 1918 roku, obligacji 5 proc. długoterminowej i 5-proc. krótkoterminowej wewnętrznej pożyczki państw, z 1920 r. oraz obligacji 4-proc. państw, pożyczki premjowej z 1920 r., są uprawnieni do konwersji do dnia 1. 1. 1925 r., rzeczonych asygnat wzgl. obligacji na obligacje pożyczki konwersyjnej specjalnie wypuszczonej w tym celu. Asygnaty pożyczki z 1918 roku będą konwertowane według stosunku 10 złotych za wartość imienną 250 mkp. wzgl. 115 rb. ros., wzgl. 355 kor. austr., obligacje 5-proc. długoterminowej i 5 proc. krótkoterminowej pożyczki z 1920 roku zostaną przerachowane do konwersji według stosunku 10 zł. za wartość imienną 1000 mkp., łącznie z wartością kuponu bieżącego na dzień 1. 1. 1925 roku od tej wartości imiennej, wreszcie stosunek ten dla obligacji 4-proc. pożyczki premjowej, z identycznym przepisem, dotyczącym kuponu, ustalono na 10 zł. - 5 000 mkp. wartości imiennej. Obligacje pożyczki konwersyjnej będą wyrażone w złotych i płatne w równowartości złotego jako polskiej jednostki monetarnej. Przewidziane są specjalne „świadectwa ułamkowe na okaziciela dla umożliwienia konwersji obligacji dających w wyniku przerachowania sumy mniejsze od 10 zł. Świadectwa te będą uprawniać posiadaczy do otrzymania obligacji pożyczki konwersyjnej za przedstawieniem takich świadectw na 10 zł. lub wielokrotność tej sumy. Pożyczka konwersyjna oprocentowana na 5 proc. rocznie, płatnych półrocznie z dołu, począwszy od 1. 1. 1925 roku, będzie umorzona do 2 stycznia 1945 roku w 40 ratach półrocznych. Pożyczka ta posiada wszelkie prawa papieru, posiadającego bezpieczeństwo pupilarne; kupony od niej są wolne od podatków od kapitałów i rent. Nieskonwer-

towane obligacje do 2 stycznia 1925 roku będą umorzone w drodze wykupu za gotówkę według sumy nominalnej.

Pożyczka kolejowa. Na podstawie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 15. 1. 1924 (Dz. U. 5/40) oraz R. M. S. z 19. 1. 1924 (Dz. U. 8/83) i z 7. 2. 1924 (Dz. U. 14/139) została wypuszczona serja I. 10 proc. pożyczki kolejowej do wysokości 100 milionów ir. zł. Pożyczka kolejowa przeznaczona jest na pokrycie kosztów odbudowy i przebudowy państwowych linii kolejowych, tudzież na zakup taboru kolejowego. Kapitał i odsetki od serji I. 10 proc. pożyczki kolejowej zabezpiecza się całymi ruchomym i nieruchomym majątkiem kolejowym, w szczególności zaś dochodami kolei państw., oraz hipoteką nieruchomości kolejowych, w Dyrekcji K. P. w Krakowie, Lwowie i Stanisławowie. Kupony wolne są od podatku od kapitałów i rent. Obligacje tej pożyczki mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo pupilarne. Wywóz, sprzedaż i zastaw zagranicę obligacyj i kuponów jest dozwolony. Pożyczkę kolejową wypuszcza się z dniem 1. 2. 1924 w obligacjach na okaziciela po 10, 25, 50, 100 i 500 fr. zł. Kupony półroczne płatne będą 1. 2. i 1. 8. każdego roku, począwszy od 1. 8. 1924. Obligacje pożyczki kolejowej sprzedawane będą po cenie emisyjnej, wynoszącej 90 proc. wartości imiennej, przeliczonej na marki polskie według kursu dziennego franka zł., obowiązującego w dniu sprzedaży. Przy nabywaniu pożyczki kolejowej można wpłacać, do 50 proc. należnej sumy, obligacjami 8 proc państwowej pożyczki złotej z 1922 roku, przyjmowanej według wartości imiennej odcinka złotowego z doliczeniem wartości bieżącego kuponu złotowego. Wartość odcinka i bieżącego kuponu markowego będzie wypłacana w gotówce. Pożyczka kolejowa będzie spłacana w ciągu 10 lat od daty jej wypuszczenia t. j. do 1. 2. 1934 roku w 20 ratach półrocznych według ustalonego przez M. S. planu umorzenia. (R. M. S. z 19. 1. 24). Do czasu podjęcia przez Bank Polski wymiany biletów bankowych na kruszec należność za ubiegłe kupony i umorzone obligacje wypłacana będzie w walucie polskiej według kursu dziennego franka zł., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty. Z chwilą podjęcia przez Bank Polski wymiany biletów bankowych na kruszec i przez czas trwania tej wymiany, należność za ubiegłe kupony i umorzone obligacje wypłacać się będzie w biletach bankowych.

Premjowa pożyczka dolarowa. Na podstawie Rozporz. Prezyd. Rz. z 31. 1. 1924 (Dz. U. 12/103) i R. M. S. z 28. 2. 1924 (Dz. U. 21/229) została wypuszczona 5-proc. premjowa pożyczka dolar. (Serja I), w odcinkach po 5 dol. Stanów Zjedn. Am.

na łączną sumę 5 milionów dolarów. Datę wypuszczenia tej pożyczki ustalono na 1. 3. 1924 z terminem spłaty dwurocznym od daty emisji t. j. do 1. 3. 1926. Obligacje premiowej, pożyczki dolarowej są sprzedawane wyłącznie za monety złote i złoto oraz waluty zagraniczne, wyszczególniane w R. M. S. z 28. 2. Cenę emisyjną ustala Min. Skarbu z tem zastrzeżeniem, że nie może być ona wyższa, przed losowaniem, od 105 proc wartości imiennej i nie może być niższa, po losowaniu, od 95 proc. tejże wartości. Dla obligacji pożyczki dolarowej ustanawia się premie wygrywane przez losowanie numerów obligacji na ogólną kwotę 400 tys. dol. Losowanie odbędzie się 15. 4. i 1. 7. 1924 oraz 1. 4. i 1. 7. 1925 roku; najwyższa premia wygrywana wynosi 40 tys. dol. Obligacje w terminie ich płatności oraz premie wygrane, wypłacane będą w walucie dolarowej Stanów Zjedn. Am. Wypłata ta, na żądanie posiadaczy obligacji może być uskutecznią w walucie polskiej. Przed terminem płatności obligacje, na żądanie ich posiadaczy, wykupywane będą w walucie polskiej. Procenty płacone będą z dołu w terminach półrocznych: 1. 9. i 1. 3. Pożyczka dolarowa jest wolna od podatku od kapitałów i rent; obligacje jej mają wszelkie prawa papierów pupilarnych.

Zagraniczna pożyczka włoska. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 13. 3. 1924 (Dz. U. 25/257) upoważnia Min. Sk. do wypuszczenia zagranicznej 7 proc. pożyczki w lirach włoskich do wysokości sumy 400 milionów lirów. Spłata pożyczki odbywać się będzie w drodze losowania według planu umorzenia obliczonego na lat 20. Terminowa spłata kapitału i odsetek zabezpiecza się całym majątkiem i wszystkimi dochodami Rzeczypospolitej, a w szczególności majątkiem i dochodami Państw. Monopolu Tytoniowego. Nadto w ciągu pierwszych 10 lat trwania pożyczki tworzy się fundusz rezerwowy, przez wpłacanie do niego corocznie 4 (w pierwszych 5 latach) wzgl. 3 proc. pierwotnej sumy pożyczki, z dochodów Monopolu Tytoniowego. Kwoty te będą przelewane Rządowi Włoskiemu w ratach półrocznych z góry i; umieszczane następnie we włoskich papierach państwowych. Obligacje pożyczki włoskiej będą zwolnione w Polsce od wszelkich podatków i opłat; nadto Skarb Państwa przyjmie na swój rachunek wszystkie opłaty, które obciążają lub obciążyć mogą we Włoszech obligacje tej pożyczki, a w szczególności opłatę stempla od tytułów zagranicznych i podatku od kuponów w wysokości 15 proc. Obligacje pożyczki będą mogły być w Polsce używane do loko-

wania kapitałów fundacyjnych, pupilarnych, depozytowych jak również na kaucje w stosunkach kontraktowych.

Odsetki będą wypłacane, poczynając od 1. 11. 1924 roku. 1. 5. i 1. 11. każdego roku. Losowanie podlegających umorzeniu obligacji odbywać się będzie, poczynając od 1925 r. w październiku każdego roku w Rzymie, w pomieszczeniu Banca Commerciale Italiana. W drodze porozumienia Rządu Polskiego z Rządem Włoskim zostanie wyznaczony przedstawiciel posiadaczy obligacji uprawniony w Polsce do zastępowania ich interesów.

Złote bony skarbowe. 6 procentowe złote bony skarbowe wypuszczone na mocy ustawy z dnia 22. 3. 1923¹⁾ z sześciomiesięcznym terminem płatności, były wykupywane: Serja I A w dniu 1. 10. po kursie 50 800 mkp. za 1 złoty, Serja I B w dniu 1. 11. po kursie 232 500 mkp., Serja I C w dniu 15. 11. po kursie 301 900 mkp. i wreszcie Serja I D w dniu 15. 12. po kursie 629 000 mkp. za 1 złoty. (Dz. U. N 98, **111**, 116, 128). Złotych bonów skarbowych wypuszczono na ogólną sumę 50 milionów złotych. Poglądy na celowość bonów złotych zmieniały się parokrotnie, dzięki" czemu nie była dość ustalona i konsekwentna — przynajmniej w drugiej połowie 1923 roku — polityka skarbowa w tej dziedzinie. Pierwsze trzy rodzaje serji I umorzono, spłacając je gotówką wzgl. zamieniono na serję w obiegu. Konwersję serji I D umożliwiła ust. z 19. 12. 1923 (Dz. U. 134/1108), która upoważniła Mln. Sk. do wypuszczenia z dn. 15. 12. Serji II. 6 proc. złotych bonów skarbowych, z jednorocznym terminem płatności, na sumę 30 milionów zł. Sumę tę podniosło Rozp. Prezyd. Rz. z 17. 3. 1924 do kwoty 45 milj. zł. (Dz. U. 27/272).

Dług Skarbu w P. K. K. P. i obieg banknotów. Stosunkowo nieznaczne emisje bonów złotych nie mogły wystarczyć na pokrycie niedoboru budżetowego. Wskutek tego musiał rosnać bardzo szybko dług Skarbu Państwa w Polskiej Kragowej Kasie Pożyczkowej i w związku z nim emisja marek. Dług Skarbu Państwa w P. K. K. P. wzrósł w ciągu roku 1923 z 675 600 milionów mkp. na 111 332 000 milionów t. j. o 16,478 proc, a obieg biletów bankowych z 793 437 milionów na 125 371 955 milionów mk. t. j. o 15,801 proc. Tempo wzrostu zadłużenia Skarbu w P. K. K. P. i empsji marek szczegółowiej przedstawia poniższe zestawienie. (Ob. IV. Sprawozdanie P. K. K. P. za rok 1923, załącznik 2 i Wiadomości Statystyczne z roku 1924):

		Diug Skarbu Państwa	Obieg banknotów
		(w milionach marek)	
1 stycznia	1923 r.	675 600	793 437
31 marca	"	1 752 000	1 841 205
30 czerwca	"	2 996 500	3 566 649
30 września	"	10 265 500	11 197 738
31 grudnia	"	111 332 000	125 371 955
31 stycznia	1924 r.	238 200 000	313 660 000
29 lutego	"	291 700 000	528 913 0 0
31 marca	"	291 700 000	596 244 000
27 kwietnia	"	291 700 000	570 698 000

Wzrastająca emisja na cele państwowe wywołała ostrą inflację i katastrofalną deprecjację marki polskiej: 2 stycznia 1923 r. kurs dolara wynosił 17.850 mk., 31 grudnia tegoż roku 6.400.000 mk., na początku stycznia 1924 r. przewyższył 10 milionów; w lutym jednakże utrzymał się na przeciętnym poziomie 9.283.150, a w marcu 9.325.000 mk. Od początku lutego nastąpiła już zupełna stabilizacja kursu marki. Dzięki tej stabilizacji, z jednej strony a powiększeniu emisji marek polskich na potrzeby państwowe a później wyłącznie na potrzeby życia gospodarczego, z drugiej — wartość obiegu wyrażona we frankach złotych wzrosła z 77,6 milionów w dniu 10. 1. 24. na 326 milionów fr. zł. w dniu 10. 4. 24. Poprawiło to znacznie położenie gospodarcze kraju i podniosło zdolność płatniczą ludności. Decydującym momentem oddziaływującym w kierunku tej stabilizacji było wstrzymanie emisji marek na cele skarbowe z dn. 1 lutego br. i wzrastające zaufanie do powodzenia akcji naprawy Skarbu. Rozp. Prezyd. Rz. z 1. 2. 24. (Pz. U. 12/104) postanawia: „Kredyt dla skarbu Państwa w P. K. K. P. na pokrycie niedoboru budżetowego zamyka się stanem zadłużenia z dn. 1 lutego 1924 r. Dalsze pożyczki z tego tytułu są wykluczone”. (§ 2). Równocześnie została powołana Rada Nadzorcza, pod przewodnictwem prezesa Komitetu Organizacyjnego Banku Polskiego, dla przygotowania likwidacji P. K. K. P. oraz nadzoru nad jej działalnością emisyjną i kredytową. (R. M. S. z 7. 2. 24, Dz. U. 14/ 138 i Rozp. Prez. Rz. z 20. 2. 24, Dz. U. 16/152).

III. Ustrój pieniężny i Bank Polski.

Art. 1 p. 8 i art. 2 podstawowej ustawy ramowej o naprawę Skarbu i reformie waluty z 11. 1. 24, o której już była wyżej mowa, upoważnił Prezydenta Rzeczyp. do ustalenia i wprowadzenia — drogą rozporządzeń — nowego, systemu pieniężnego, opartego na monometalizmie złotym a w szczególności polskiej jednostki monetarnej (ust. z 26. 9. 22) oraz

określenia i wypuszczenia środków płatniczych, mających moc zwalniania od zobowiązań". Punkt 9 tegoż artykułu upoważnia Prezydenta Rz. do „ustalenia relacji marek polskich, do nowej jednostki monetarneli", a p. 11 do powołania do życia banku emisyjnego i likwidacji P. K. K. P.

W wykonaniu powyższych postanowień ustawy o prawie Skarbu zostały wydane rozporządzenia Prezydenta Rzecz. 1) z 20. I. 24. w przedmiocie systemu monetarnego (Dz. U. 7/65), uzupełnione i zmienione rozporz. z 17. 4. 24 (Dz. U. 35/376). Pełny w ostatecznym brzmieniu tekst tych rozporządzeń podaje załącznik do R. M. S. z 23. 4. 24 (Dz. U. 37/401): 2) R. Prez. Rz. z 14. 4. 24 o zmianie ustroju pieniężnego (Dz. U. 34/351), uzupełnione rozp. z 27. 4. 24 o karach za przekroczenie przepisów o relacji marki pol. do złotego (Dz. U. 36/384). 3) R. Prez. Rz. z 20. 1. 24 w przedmiocie ustanowienia statutu dla banku emisyjnego (Dz. U. 8/75), uzupełnione drobniejszymi rozporządzeniami z 17. 3. 24 (Dz. U. 27/273) i z 31. 3. 24 (Dz. U. 31/309). Obwieszczenie Min. Sk. z 15. 4. 24 ustanawia termin rozpoczęcia czynności przez Bank Polski (Dz. U. 34/360).

I. System monetarny. Jednostką monetarną Rzpl-Pol. jest złoty, zawierający $\frac{9}{31}$ części grama czystego złota.. Złoty dzieli się na 100 groszy. — Wybijanie monet należy do praw zwierzchniczych Państwa i jest wyłącznym jego przywilejem. Wybijane będą monety złote, srebrne, niklowe i brązowe. Prócz tego tymczasowe monety aż do odwołania rozp. Min. Sk. — po 5 i po 2 grosze ze specjalnego stopu, dawniej zakupionego: miedzi, cynku i cyny. Ogólna wartość nominalna tych ostatnich monet (pięcio- i dwugroszówek) znajdujących się w obiegu nie może przenosić sumy 4 i pół miliona złotych. Po wycofaniu tych tymczasowych monet 5-o i 2-groszowych, nasz system monetarny będzie następujący:

Minister Skarbu określi dopuszczalne odchylenia od obowiązujących zasadniczo norm przy wybijaniu monet niklowych i brązowych. Monety złote będą zawierać na 1000 części ogólnej wagi 900 części złota i 100 części miedzi, monety srebrne — 750 cz. srebra i 250 cz. miedzi. Warto zaznaczyć, że pierwotnie tj. w rozporz. z 20. I. 24. została ustalona wyższa próba monet srebrnych: 900/1000 dla monet po 5 zł., i 835/1000 dla innych. Obniżenie próby monet srebrnych ma na celu usunięcie niebezpieczeństwa ewent. wycofywaniu monet z obiegu, dla tezauryzacji lub przetapiania, w razie wyżki cen srebra. Miało to miejsce np. we Francji w 1919 i 1920 r., gdzie monety srebrne wychodziły z obiegu z powodu wyższej wartości zawartego w nich srebra w porównaniu z ich wartością nominalną.

Monety wybijane	po złotych wzgl. groszy	P r ó b a		W a g a		Średnica w mm.
		prawna w tysią- cznych	odchyle- nie w obie- strony	prawna gramy	odchyle- nie w obie- strony w tysiącz.	
złote	100 zł.	900	2	32,25806	1	35
	50 "	900	2	16,12903	1	28
	20 "	900	2	6,45161	2	21
	10 "	900	2	3,22580	2	19
srebrne	5 zł.	750	2	25	3	37
	2 "	750	3	10	5	27
	1 "	750	3	5	5	23
niklowe	50 gr.	} z czy- stego niklu	?	5	?	23
	20 "		?	3	?	20
	10 "		?	2	?	17,6
brązowe	5 gr.	} miedzi 950 cyni 40 cyoku 10	?	3	?	20
	2 "		?	2	?	17,6
	1 "		?	1,5	?	14,7

Monety złote są środkami płatniczymi, mającemi moc umarzania zobowiązań przez zapłatę, bez ograniczenia kwoty, monety srebrne — do kwoty 100 zł. przy każdej wypłacie, monety niklowe i brązowe oraz monety tymczasowe ze specjalnego stopu łącznie do kwoty 10 zł. Kasy państwowe przyjmują monety wszelkich rodzajów w każdej ilości przy wszystkich wpłatach, z wyjątkiem tych wpłat, które w myśl obowiązujących przepisów winny być uiszczane w złotych.

Państwo wybija monety złote w miarę potrzeby bez ograniczeń co do kwoty, monety srebrne — do kwoty 8 zł. na każdego mieszkańca Rzecz. P. a monety niklowe i brązowe oraz monety tymczasowe ze specjalnego stopu — do kwoty 4 zł. na każdego mieszkańca. Monety złote wybijane są na rachunek Państwa jak również — po pokryciu kosztów wybicia — na rachunek osób prywatnych, zgłaszających do przebijania nie mniej niż 100 gr. czystego złota. Monety z innych kruszców są wybijane wyłącznie na rachunek Państwa. Nikt nie jest obowiązany do przyjmowania monet uszkodzonych, o wizerunku całkowicie zatartym oraz o zmniejszonej wskutek zużycia wadze — w rozmiarach dokładniej podanych — jeśli chodzi o monety złote i srebrne.

II. Zmiana ustroju pieniężnego. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zmianie ustroju pieniężnego,

które reguluje przejście od dotychczasowego do nowego systemu pieniężnego, trzeba przytoczyć prawie w całości w dosłownem brzmieniu. Suma emisji marek polskich, znajdujących się w obiegu w dniu rozpoczęcia czynności przez Bank Polski, nie może ulec zwiększeniu. Od dnia rozpoczęcia czynności przez Bank Polski marki pol., wpływające tytułem spłaty kredytów, udzielonych przez P. K. K. P. nie będą ponownie puszczane w obieg. Relację marki polskiej do złotego jako jednostki monetarnej Rz. Pol. (Dz. U. 7/65) ustala się w wysokości 1.800.000 mk. pol. za 1 złotego. Do dnia 30. 6. 1924 r. wszelka zapłata, która winna być uskuteczniiona w walucie polskiej, może być dokonywana stosownie do wyboru dłużnika bądź opiewającemi na złoto biletami Banku Polskiego, bądź w markach pol. według ustawowej relacji (1 zł. = 1800000 mk.) Dłużnik może się również uiszczyć z długu płacąc monetami polskimi wzgl. biletami zdawkowymi. Począwszy od 1. 7. 1924 marka pol. przestaje być prawnym środkiem płatniczym. Poczynając od 1. 6. 24. Skarb Państwa przystąpi do wymiany marek pol. na bilety Banku Polskiego oraz monety wzgl. bilety zdawkowe. Obowiązek dokonywania wymiany ustaje z dn. 31. 5. 1925 r. Upoważnia się Min. Sk. do emisji biletów zdawkowych na sumę nie wyżej 150 milionów złotych, w odcinkach wartości nie wyżej 2 zł. Bilety zdawkowe będą zastąpione monetami zdawkowymi; z dn. 1. 1. 25. bilety zdawkowe przestają być prawnym środkiem płatniczym, do tego terminu mają one moc umarzania zobowiązań tylko do kwoty 10 zł. przy każdej wypłacie; kasy skarbowe przyjmują bilety zdawkowe w każdej ilości. Wymiana biletów zdawkowych na monety zdawkowe wzgl. bilety Banku Pol. rozpoczyna się z dn. 1. 11. 24; obowiązek dokonania wymiany ustaje z dn. 31. 1. 25. Przyjęte przed wejściem w życie, tego rozporządzenia sposoby przerachowania jednostek obliczeniowych na marki pol. lub złote we wszelkiego rodzaju zobowiązaniach prywatno-prawnych nie ulegają zmianie skutkiem niniejszego rozporządzenia. — We wszystkich ustawach i rozporządzeniach wyrazy „złoty frank”, „równowartość złotego franka”, „złoty równy frankowi złotemu” i „złoty polski” — zastępuje się wyrazem „złoty”. — Z dniem rozpoczęcia czynności przez Bank Polski P. K. K. P. przechodzi w stan likwidacji. Upoważnia się Min. Sk. do zawarcia z Bankiem Pol. umowy w przedmiocie alienacji majątku Skarbu Narodowego oraz majątku, znajdującego się w posiadaniu P. K. K. P. — Tracą moc obowiązującą, z różnych ustaw m. in. art. 2, 3 i 9 ustawy z 6. 12. 23. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin (obliczanie franka zł., ogłaszanie jego wartości w mkp., przez

Min. Sk., waloryzacja kredytów, obliczanie opłat kolejowych, pocztowych itd.).

Rozp. Prezyd. Rz. z 27. 4. 24. o karach za przekroczenie przepisów o relacji marki pol. do złotego (Dz. U. 36/384) ustanawia kary od 50 do 5000 zł. lub aresztu do 4 tyg. wzgl. obie kary łącznie, za naruszenie ustawowej relacji, żądanie zapłaty w jednym środku płatniczym z wykluczeniem drugiego lub za podwyższenie cen w celu obejścia przepisu o ustawowej relacji. Powyższe przepisy karne obowiązują w okresie, w którym marka polska jest obok złotego prawnym środkiem płatniczym.

III. Bank Polski. Rozp. Prezyd. Rz. z 20. 1. 24. ustanowiło statut dla akcyjnego banku emisyjnego pod firmą Bank Polski. Art. 1 statutu brzmi: „Celem regulowania obiegu pieniężnego i ułatwienia kredytu zobowiązuje się na podstawie niniejszego statutu spółka akcyjna pod nazwą Bank Polski, wyposażona przez Państwo w przywilej emisji biletów bankowych i nazywana w niniejszym statucie Bank”. Bank ma prawo używać pieczęci z godłem państwowem.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 100 milionów złotych, podzielonych na milion akcji po 100 zł. Akcje Banku są imienne na podstawie uchwały Rady Banku mogą być wydane akcje zbiorowe. Zmiana własności i wpisanie nazwiska nowego właściciela do księgi akcjonariuszów — z; wyjątkiem spadkobrania — wymaga zgody Prezesa Banku.

Władzami Banku są: Walne zebranie, Rada Banku, Prezes Banku, Dyrekcja i Komisja Rewizyjna. Walne zebranie wybiera członków Rady Banku i Komisji Rewizyjnej oraz ich zastępców, zatwierdza sprawozdania roczne, bilans, rachunek zysków i strat i projektowany podział zysków, decyduje o powiększeniu kapitału zakładowego, innych zmianach statutu i likwidacji Banku. Uchwały dotyczące powiększenia kapitału zakładowego wymagają zatwierdzenia przez Min. Sk., dotyczące zaś innych zmian statutu oraz; likwidacji w czasie trwania przywileju emisyjnego — zatwierdzenia przez władze ustawodawcze. Zwyczajne Walne zebrania zwołuje Rada Banku raz do roku przed upływem marca. Do uczestniczenia w Walnym zebraniu uprawnieni są tylko ci akcjonariusze, którzy poza ogólnymi warunkami — zdolności do działań prawnych, posiadania praw obywatelskich i nie wdrożenia co do ich majątku postępowania upadłościowego — są zapisani w księgach Banku jako właściciele akcji conajmniej od 4 miesięcy przed terminem zebrania. Prawo 1 głosu na Walnym Zebraniu daje każde 25 akcji, jednakże nikt nie może mieć więcej niż 500 głosów.

Rada Banku ogólnie kieruje działalnością Banku i nadzoruje czynności organów wykonawczych Banku; jest też uprawniona do rozstrzygania wszystkich spraw nie zastrzeżonych na rzecz Walnego zebrania. Rada składa się z Prezesa i Wiceprezesa, mianowanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej, oraz 12 członków Rady wybieranych na 3 lata przez Walne zebranie, które wybiera również 3 zastępców. Ministrowi Skarbu, w ciągu 3 dni po dokonaniu wyborów, przysługuje prawo założenia sprzeciwu przeciwko wyborowi któregokolwiek z członków Rady lub zastępców.

Prezesa Banku (jak również i! Wiceprezesa) mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów na okres 5 lat. Prezes ma zwierzchni nadzór nad całą działalnością Banku, przewodniczy w Radzie B. i czuwa nad wykonaniem jej uchwał. Prezesowi przysługuje prawo zawieszenia uchwały Rady, która zdaniem jego wykracza przeciw ustawom, statutowi, Banku lub interesowi państwowemu. Zawieszoną uchwałę przedstawia Prezes Ministrowi Skarbu i w razie potwierdzenia przez niego sprzeciwu zawieszona uchwała nie podlega wykonaniu. Minister Skarbu odbiera miesięcznie sprawozdania Prezesa z działalności Banku a dla utrzymania stałej łączności z Bankiem ma prawo mianować komisarza Banku, który może brać udział w posiedzeniach Rady i Dyrekcji z głosem doradczym oraz ma prawo żądania od władz Banku wszelkich wyjaśnień.

Dyrekcja Banku jest organem wykonawczym i administracyjnym, składa się z Naczelnego Dyrektora i Dyrektorów w liczbie oznaczonej przez Radę i przez nią wybranych a zatwierdzonych przez Min. Skarbu.

Najważniejszy przywilej Banku Polskiego jest wyłączny przywilej), przyznany do 31. 12. 1944 r., emisji biletów bankowych, będących prawnym środkiem płatniczym i posiadających nieograniczoną moc umarzania zobowiązań przez zapłatę, wyjąwszy wypadki, w których na mocy wyraźnego postanowienia ustawy lub umowy zapłata ma nastąpić w monetach złotych. Przywilej emisji biletów może być przedłużony na mocy osobnej ustawy (art. 46). Bank będzie miał obowiązek wymiany wypuszczonych biletów bankowych na każde żądanie i w nieograniczonych ilościach na monety złote. Moment rozpoczęcia wymiany biletów na złoto wg. ustawy monetarnej zostanie oznaczony rozporządzeniem Rady Ministrów, na wniosek Min. Skarbu opierającym się na uchwale Rady Banku. (Art. 47). Bilety bankowe mogą być wypuszczone w odcinkach, których wysokość ustali Rada Banku za zgodą Min. Skarbu. Obieg biletów bankowych winien być pokry-

ty conajmniej w 30 proc: zapasem złota, walut zagranicznych i dewiz. Z chwilą rozpoczęcia wymiany biletów Banku na złoto, te tylko waluty i dewizy mogą być uważane za pokrycie (w rozumieniu niniejszego artykułu), które każdej chwili będą mogły być faktycznie wymienione zagranicą na złoto (art. 51). Bilety bankowe znajdujące się w obiegu, które nie są pokryte wartościami; wskazanymi w art. 51 muszą być w całości pokryte: weksłami i warrantami zapasem srebra wg. jego wartości w złocie, zapasem polskich monet srebrnych i bilonem (najwyżej do 5 proc. ogólnej sumy biletów bankowych), zobowiązaniem Skarbu Państwa z bezprocentowego kredytu, do sumy nie wyższej nad 50 milionów złotych z tytułu nadanego Bankowi przywileju emisyjnego (art. 52). Znajdujące się w obiegu bilety podlegają opodatkowaniu na rzecz Skarbu w zależności od stosunku sumy emisji do wysokości złotego pokrycia (złoto, waluty, dewizy), obliczanego co 10 dni. Podatek emisyjny wynosi za dekadę od $\frac{1}{72}$ do $\frac{1}{36}$ sumy emisji.

Poza czynnościami emisyjnymi do zakresu działania Banku należy: a) dyskonto weksli, warrantów, papierów wylosowanych i kuponów płatnych najdalej w ciągu 3 miesięcy i, jeśli chodzi o weksle, zaopatrzonych z zasady 3 a o warranty 2 podpisami osób zasługujących całkowiec na zaufanie; b) udzielanie pożyczek zabezpieczonych zastawem złota i srebra, papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu, weksli, walut i dewiz; c) kupno i sprzedaż złota i srebra; d) kupno i sprzedaż walut obcych oraz dewiz; e) przyjmowanie wkładów bezprocentowych, ewent. — za zgodą Min. Skarbu — procentowych oraz otwieranie rachunków przekazowych; f) sprzedaż przekazów i wypłat na własne oddziały; g) inkasowanie weksli i innych dowodów; h) przyjmowanie depozytów na przechowanie i do administracji; i) załatwianie wszelkich zleceń komisowych z dziedziny bankowej. — Bank nie może natomiast nabywać na swój własny rachunek akcji i udziałów, nabywać na własność nieruchomości itp. z wyjątkiem specjalnych przewidzianych wypadków. Stopę dyskontową — jednolitą w całym Państwie — ustala Rada Banku. Dla oceny weksli i innych wartości powołuje Rada B. Komitety Dyskontowe, pozostające pod przewodnictwem kierowników oddziałów Banku. — Bank jest obowiązany na żądanie Min. Sk. przyjmować bezpłatnie wpłaty na rachunek Skarbu Państwa i dokonywać bezpłatnie wszelkich wypłat z tego rachunku. Z całego czystego rocznego zysku przeznaczają się 10 procent na fundusz zapasowy, zanim fundusz ten dojdzie do 20 proc. kapitału zakładowego; w następnych latach 5 proc. —

aż fundusz ten dosięgnie potowy kapitału zakładowego: z reszty wydziela się przedewszystkiem akcjonariuszom dywidendę nie wyższą niż 8 proc. Z pozostałej części zysków, o ile po potrąceniu na fundusz zapasowy zysk nie przekroczy 12 proc. kapitału zakładowego, przypada $\frac{1}{2}$ akcjonariuszom tytułem superdywidendy a $\frac{1}{2}$ Skarbowi Państwa. O ile zysk przekracza normy wyżej wskazane, to z pozostałej nadwyżki przypada $\frac{1}{3}$ na dalszą superdywidendę a $\frac{2}{3}$ na rzecz Skarbu Państwa. W razie niskich zysków nie wystarczających na dywidendę 4 proc, można ją uzupełnić do tej wysokości z funduszu zapasowego, o ile wynosi on więcej niż 10 proc. kapitału zakładowego (art. 75).

Akcje Banku i wypłacona od nich dywidenda i superdywidenda nie podlegają przez pierwsze 10 lat żadnym podatkom. Majątek i dochód Banku jest wolny od wszelkich podatków z wyjątkiem podatku od nieruchomości i podatku gruntowego. Księgi Banku oraz wszelkie dowody wystawianie przez Bank i jego organa, są wolne od opłat stempowych.

Bank Polski może się zlikwidować na mocy uchwały, powziętej większością $\frac{2}{3}$ głosów Obecnych na specjalnie w tym celu zwołanem Walnem zebraniu. Przez czas trwania przywileju emisyjnego uchwała o likwidacji wymaga zatwierdzenia przez władze ustawodawcze.

Kapitał akcyjny Banku został całkowicie pokryty przez społeczeństwo. Udział Państwa w kapitale wynosi tylko 1 procent. Należność za subskrybowane przez Skarb Państwa akcje Banku została pokryta złotem z majątku Skarbu Narodowego. (Rozp. Prezyd. Rz. z 31. 3. 24. Dz. U. 31/309). Bank Polski rozpoczął swe czynności — zgodnie z zarządzeniem Min. Sk. z 15. 4. 24. (Dz. U. 34/360) - w dniu 28 kwietnia 1924 r.

IV. Podatki bezpośrednie.

Podatki gruntowe i budynkowe. Ustawa z 15. 6. 1923 (Dz. U. Nr. 65 p. 505) podwyższyła stokrotnie, w stosunku do pod. w 1922 r., państwowe pod. gruntowe wzgl. podatki państw owe (dla b. zab. prusk.) na obszarze b. Król. Pol. oraz zaboru austriackiego wraz ze Spiszem i Orawą i pruskiego. Podwyżka ta miała obowiązywać od 1. 1. 1923.

Dla obliczenia należności z tytułu państw, pod. grunt, na obszarze b. zab. pruskiego trzeba pomnożyć kwoty podatkowe uwidocznione w katastrze gruntowym przez 20.000; na obszarze b. zab. austr. dochód katastralny uwidoczony w katastrach pod. grunt., a wyrażony w markach trzeba pomnożyć przez 3.500; na obszarze b. Król. Pol. trzeba pomnożyć

stawki głównego pod. grunt, dworskiego wzgl. włościańskiego, wskazane w taryfach załączonych do rozporz. Min. Sk. z 10. 9. 1920 (Dz. U. 97/639), przez 1000 i do każdej otrzymanej w ten sposób kwoty podatkowej doliczyć 60 proc. teje kwoty z tytułu pod. dodatkowego (R. M. S. z 7. 7. 1923. Dz. U. 73/569).

Ustawa z 15. 6. 1923 upoważnia równocześnie Radę Ministrów do określenia wysokości państw, pod. grunt., od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bialskiego, sokólskiego, wołkowskiego i grodzieńskiego woj. białostockiego. Na skutek tego upoważnienia Rozp. Rady Min. z 12. 7. 23. (Dz. U. 72/560) ustaliło wysokość pod. gruntowego na tym obszarze. Ogólną sumę państw, pod. grunt, w wojew. wschodnich wyznaczonego na powiat rozkłada komisja repartycyjna złożona z członków powołaanych z grona płatników pod. i naczelnika miejscowego urzędu skarbowego podatków i opłat, jako przewodniczącego.

Prócz podwyżki pod. grunt., ta sama ustawa z 15. 6. 23. wprowadziła poważną innowację, szeroko dyskutowaną zarówno w ciałach ustawodawczych jak i poza nimi, naogół niespotykaną w pod. gruntowych jako pod. przychodowych, mianowicie progresję wzgl. regresję. Podatnicy opłacający od swych posiadłości położonych w granicach jednego powiatu. państw, pod. gruntowych na sumę powyżej 600.000 mk. rocznie mają jeszcze płacić oddzielny dodatek, według skali progresywnej, od 10 proc. płaconego przez nich pod. grunt, (dla płatników od 600 tys. do 1 miliona mk.) aż do 100 proc. (dla płatników powyżej 50 milionów mk.).

Jeżeli posiadłość ziemska, stanowiąca jednostkę podatkową należy faktycznie do kilku właścicieli, to oddzielny dodatek oblicza się odrębnie dla każdego współwłaściciela pod warunkiem, że przypadająca od jego części należność podatkowa przekracza rocznie 600 tys. mk.

Dla małorolnych wprowadzona została regresja, mianowicie podatnicy, których roczna należność pod. nie przekracza sumy 50 tys. mk. tj. 4,40 fr. odpowiednio do waloryzacji, będą płacili podatek niższy do połowy (tylko pierwszą ratę pod.), podatnicy zaś, których roczna należność pod. wynosi: od 50 tys. mk. do 200 tys. mk. tj. 17,60 fr., będą płacili tylko 80 proc. (z drugiej raty 30 proc. należności rocznej). Ulgi te nie dotyczą gospodarstw rolnych położonych w odległości 10 klm. od miast mających ponad 100 tys. mieszkańców. Pod. gruntowe wraz z oddzielnym dodatkiem progresywnym mają być płacone we wszystkich dzielnicach Rzpl. Pol. wzgl. od

wszystkich rodzajów własności, jednolicie w dwóch równych ratach półroczn. między 15. 3. a 15. 4. i między 15. 10. a 15.11.

Półroczne raty pod. grunt, oraz oddzielnych dodatków, poczynając od raty przypadającej za II półrocze 1923 r., ulegać miały podwyżce wzgl. niższe, w tym stosunku w jakim wskaźnik przeciętnych cen hurtowych w półroczu kalendarzowym, poprzedzającym półrocze płatności raty, pozostaje do wskaźnika przeciętnych cen hurtowych w marcu 1923 r. Wykładnik ten ustala Minister Skarbu w miesiącach lipcu i styczniu na podstawie danych dostarczonych przez Gł. Urząd Statyst. (art. 9) . W myśl tego artykułu, przez Rozp. Min. Sk. z 18. 7. 23. (Dz. U. 73572) wykładnik podwyżki drugiej raty pod. grunt, ustalony został w wysokości 1,1. Ta podwyżka o 10 proc. oczywiście nie odpowiadała zupełnie deprecjacji marki. To też ustawa z 31. 10. 23. (Dz. U. 117/934) podniosła ów wykładnik do 15, a dla płatników, od których przypada powyżej 1 miliona ink. do 20. Następnie na podstawie ust. waloryzacyjnej, wyżej już omówionej, z 6. 12. 23. kwoty państw, pod gruntowych mają być przeliczane na franki złote, wg. przeciętnego kursu w miesiącach: kwietniu, maju i czerwcu 1923 r., poprzedzających ogłoszenie ust. z 15. 6. 23.. t.j. w stosunku 11.369 mk. = 1 fr. złotemu. (R. M. S. z 18. 12. 1923. Dz. U. 134/1117). Odpowiednio do tego również granicę stosowania progresji i ulg regresji przeliczono w następujący sposób: kwotę 600 tys. mk. na 53 fr.. kwotę 50 tys. na 4,40 fr., 200 tys. na 17.60 fr. zł. Oddzielny dodatek progresywny pobierać się będzie od płatników, opłacających rocznie:

powyżej	53 fr. do	88 fr. w wysokości	10 ⁰ / ₀
"	88 " "	264 " "	20 ⁰ / ₀
"	264 " "	616 " "	30 ⁰ / ₀
"	616 " "	1320 " "	40 ⁰ / ₀
"	1320 " "	2199 " "	50 ⁰ / ₀
"	2199 " "	3079 " "	60 ⁰ / ₀
"	3079 " "	4398 " "	80 ⁰ / ₀
"	4398 " "	" "	100 ⁰ / ₀

podatku gruntowego wzgl. państw, dodatku do tego podatku. Przepisy ust. z 15. 6. 23. dotyczące stosowania do pod. grunt, wykładnika podwyżki lub niżki na zasadzie wskaźnika cen hurtowych tracą moc obowiązującą.

Rozp. Rady Min. z 14. I. 24. (Dz. U. 8/77) ustaliło również we frankach złotych wysokość pod. grunt. w województwach i powiatach wschodnich poprzednio wymienionych. Przeciętna wysokość pod. grunt, z 1 dziesięciny gruntów uprawnych, łąk, ogrodów i sadów waha się od 0,50 fr. (w pow. pińskim i kamień-koszyrskim) do 1,50 fr. (w pow. krzemienieckim, du-

bnińskim i ostrogskim); podatek z 1 dziesięć, przestrzeni leśnych, błotnistych i pastwisk wynosi od 0,10 do 0,30 fr. zł., zależnie od powiatu.

Na obszarze b. zab. pruskiego państw, dodatki do pod. gruntowych oraz oddzielny dodatek (progres.) pobierają na rzecz Skarbu Państwa i przelewają do kas skarbowych związki komunalne, za co przyznaje się im wynagrodzenie w wysokości 3 proc. kwot wpłaconych przez nie do kas skarbowych.

Oddzielny art. ust. (13) mówi, kto ma ponieść w razie wydzierżawienia gruntu — właściciel czy dzierżawca — ciężar podatkowy spowodowany podwyższeniem stawek podatkowych przez omawianą ustawę. Nie wiadomo jednak, jak rozwiązać tę sprawę w razie opłacania również oddzielnego dodatku progresywnego — z natury swej charakteru osobistego — od posiadłości ziemskiej wydzierżawionej kilku dzierżawcom.

Art. 14 ust. z 15. 6. 23. ustanawia, że dodatki do państwowych pod. grunt, jako też i samoistne pod. grunt, na rzecz związków samorządnych: gminnych, powiatowych i wojewódzkich, nie mogą dla każdej poszczególnej jednostki podatkowej przewyższać w łącznej sumie 100 proc. ogólnej kwoty państw, pod. grunt, wraz z oddzielnym dodatkiem. W wyjątkowych tylko wypadkach może Min. Spr. Wewn. pozwolić na podwyższenie tej normy do 150 proc, ale tylko w stosunku do tej części państw, pod. gr., która nie obejmuje oddzielnego dodatku progresywnego.

Warto jeszcze wspomnieć o R. Min. Sk. z 29. 9. 23. (Dz. U. 101/797) rozwijającym szczegółowo postanowienia art. 12 ust. z 15. 6. 23., o ulgach w podatkach gruntowych i budynkowych z powodu szkód poniesionych wskutek działań wojennych lub klęsk żywiołowych.

Rozp. Prezyd. Rz. z 12. 4. 24 (Dz. U. 33/339) podwyższyło jeszcze o 100 proc, poczynając od roku podatkowego 1924, kwoty państwowych podatków gruntowych tudzież oddzielnego dodatku progresywnego, obliczone w myśl przepisów ustawy z 15. 6. 23. i ustawy waloryzacyjnej z 6. 12. 23. Podwyżka ta nie ma jednak służyć do obliczania dodatków na rzecz związków samorządnych.

Parokrotnie wymieniana ustawa z; 15. 6. 23. podwyższyła również podatki b u d y n k o w e (wiejskie).

Na obszarze b. Król. Pol., pobiera się podymne dworskie — tak jak i dawniej — główne i dodatkowe. Wysokość podymnego głównego pobiera się według stopy wyższej (główny dom mieszkalny i budynki przemysłowe) i niższej, a stanowiącej połowę wyższej. Niższą stopę stosuje się tylko do I, II

i III klasy majątków, tj. rozległości ponad 600 morgów, od 300 do 600 i od 90 do 300; w pozostałych 3 klasach pobiera się podatek tylko według wyższej stopy. Taryfa podymnego dworskiego, ogłoszona w załączniku do ust. z 15. 6. 23. i obowiązująca od 1. 1. 23. ustaliła stopę wyższą dla majątków I kl. na 260 000 mk., dla II kl. na 190 000 mk., dla III na 160 000 mk. następne klasy płacą stawki znacznie niższe 30 tys. wizgi. 20 tys. mk. w IV kl., 10 tys. w V i 2500 w VI kl. (rozległość mniej niż 3 morgi). Wysokość podymnego dodatkowego ustalono na $\frac{1}{4}$ proc. (poprzednio 1 proc.) od sumy szacunku ubezpieczeniowego każdej budowli w majątkach wszelkich klas. Nie pobiera się jednak dodatkowego podymnego w majątkach IV, V i VI kl., od budynków nie posiadających pomieszczeń wypuszczanych na najem w zgl. przeznaczonych na cele przemysłowe lub handlowe.

Podatek podymnego od osad włościańskich miał wynosić od 1. 1. 23: z osad kl. I, obejmujących po 15 lub więcej morgów gruntu użytkowego po 20 tys. mk. rocznie od każdej osady. z osad kl. II (3—15 morgów) po 10 tys., z osad kl. III (poniżej 3 morgów) po 2,5 tys. mk. Podatek podymnego pobierany w „osadach” (miasteczkach) miały opłacać domy mieszkalne oraz budynki handlowe i przemysłowe, do których należy 15-lub więcej morgów gruntu użytkowego, po 80 tys. mk. rocznie od każdego domu tudzież budynku, w następnej klasie — (3—15 morg.) po 40 tys. mk., i w dalszej (poniżej 3 m.) po 20 tys. mk.

Na obszarze b. zab. austriackiego oraz na Spiszu i Orawie, zamiast dawniejszej taryfy podatku domowo-klasowego wprowadza się nową wg. której domu kl. I t. j. z ilością części mieszkalnych od 36—40, płacą 1.500.000 mk., kl. II (30—35) 1.250.000 mk., itd., kl. X (7 części mieszk.) 188 tys., a kl. XVI (1 cz. m.) 10 tys. Zniżoną taryfę 2.500 opłacają domy samotne i położone zdała od właściwej osady, a nie zawierające więcej niż 1 część mieszkalną. Przy domach ponad 40 cz. mieszk. dolicza się do stopy taryfowej I kl. za każdą część mieszk. 50 tys. mk.

Na obszarze b. zaboru pruskiego pobiera się na rzecz Skarbu Państwa od 1. 1. 23, od budynków, znajdujących się poza obszarem gmin miejskich i miejscowości o charakterze miejskim, które oznaczy Min. Sk., dodatek do pod. budynkowego, obowiązującego na mocy ust. pruskiej z 21. 5. 1861, w wysokości zasadniczej normy tego podatku powiększonej dla budynków I kl. głównej 2 tys. razy, II kl. gł. 4 tys. razy i III kl. gł. 8 tys. razy.

Szereg postanowień ust. z 15. 6. 23. odnosi się zarówno do

pod. budynkowego jak i gruntowych wyżej omówionych. Dotyczą one m. in. terminów płatności, wykładnika zwwyżki w stosunku do wskaźnika cen hurtowych, ulg dla płatników, którzy ponieśli szkody wskutek działań wojennych, rozłożenia ciężaru, spowodowanego zwyczajną stopą pod. między właściciela i dzierżawcę, wreszcie wysokości dodatków na rzecz związków samorządowych. Ust. z 31. 11. 1923 podniosła również dla pod. budynkowych wykładnik podwyżki II raty podatkowej za rok 1923 z 1,1 na 15 wzgl. 20.

Art. 16 ust. z 15. 6. 23. zawiera postanowienie, że podatki budynkowe (wiejskie) zostaną zniesione z dn. 1. 1. 1924 roku. Dlatego też nowa waloryzacja wg. fr. zł. nie była już do nich stosowana. Jednakże — jak podaje preliminarz budżetowy — jest zamierzone utrzymanie tych podatków jeszcze na rok 1924. (Ob. Prelim. Budż., 1924. cz. 8 str. 19 i 22).

Podatek przemysłowy pobierany jest obecnie na mocy zasadniczej ustawy z 14. 5. 1923 (Dz. U. 58/412). Państwowemu pod. przem. podlegają przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe tudzież inne na zysk obliczone jak również zajęcia przemysł., ekspedytorów, maklerów, pośredników handlowych, agentów przedsiębiorstw ubezpieczeniowych i innych oraz samodzielne wolne zajęcia zawodowe lekarzy, dentyków, weterynarzy, felczerów, adwokatów, notariuszy, obrońców sądowych, artystów, architektów, inżynierów i innych techników. Nie podlegają mu gospodarstwa rolne i leśne oraz związane z nimi hodowla inwentarza, mleczarstwo, sadownictwo, ogrodnictwo, pszczelarstwo i gospodarstwo: rybne, sprzedaż i dostawa wytworów własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego itp. Winny jednak opłacać pod. przem. zakłady przemysłowe rolne (gorzelnie, browary, krochmalnie, cukrownie, destylarnie drzewa), przemysłowe mleczarstwo, ogrodnictwo, sadownictwo, rybołówstwo, prowadzone zawodowo jako wyłączny lub przeważający rodzaj gospodarstwa, jak również wyręby leśne, dokonywane przez właścicieli obszarów leśnych nawet na ich własny rachunek, w tych wypadkach, gdy właścicielami takich obszarów są spółki o charakterze przemysłowym lub handlowym albo osoby, które kodeks handlowy za handlujące uznaje.

Art. 3 przewiduje cały szereg zwolnień od państw. pod. przem. Wolne są więc przedsiębiorstwa prowadzone przez państwo, przedsiębiorstwa użyteczności publicznej prowadzone przez związki samorządne, kasy pomocy pracowników, związki pracownicze mające na celu dostarczanie odpowiedzialnych pracowników, zakłady naukowe tak publiczne jak i prywatne; zakładane lub utrzymywane przy pomocy państwa.

związków samorządnych lub instytucyj społecznych, oświatowych i dobroczynnych, zakłady wychowawcze, przytułki, biblioteki, czytelnie, muzea, galerje i wystawy, wzorowe ogrody i sady, sale gimnastyczne; następnie wolny jest także przemysł ludowy wykonywany ubocznie przez drobnych gospodarzy rolnych lub bezrolnych oraz mieszkańców miast bez obcej pomocy, dalej utrzymywanie pokoiów umeblowanych i stołowanie jeżeli ilość odnajmowanych pokoiów nie przekracza 4, a ilość stołowników 10, wykonywanie przez przedsiębiorców robót i dostaw, jeżeli ogólny obrót roczny nie przekracza 1 miliona mk. (= 114 fr. zł.) itd. Bliższe jeszcze wyjaśnienie do art. 3, dotyczącego zwolnień, podaje Rozp. Min. Sk. z 27. 6. 23. (Dz. U. 67/522).

Według ustawy z 14. 5. 23, za podstawę opodatkowania dla wszystkich przedsiębiorstw i zajęć (z drobnym wyjątkiem wymienionym niżej) służy wyłącznie obrót osiągnięty przez przedsiębiorstwo wzgl. zajęcie, w każdym półroczu, a dla przedsiębiorstw handlowych pierwszych 2 kategorii i przedsiębiorstw przemysłowych pierwszych 5 kat. w każdym miesiącu roku podatkowego. Podatek przem. w ten sposób obliczany pobierał się od wszystkich, przedsiębiorstw i zajęć: w formie przedpłaty uiszczanej przez nabycie świadectwa przemysłowego, b) w formie dopłaty, dla wyrównania całkowitej należności podatkowej. Opłata za świadectwo nie stanowiła więc oddzielnego „zasadniczego” pod. przemysłowego, jak poprzednio, lecz była tylko zaliczką na poczet podatku obliczanego od sumy obrotu. Od zasady pobierania pod. w formie przedpłaty i dopłaty są tylko następujące wyjątki: 1) pod. przem. jedynie przez nabycie świadectw przemysłowych opłacają przedsiębiorstwa handlu wędrownego, jarmarcznego oraz komiwojażerowie, inspektorzy i agenci towarzystw ubezpieczeniowych, przedsiębiorstw komunikacyjnych i in. oraz przedsiębiorstwa prowadzące wydawnictwa dzienników lub innych pism periodycznych; 2) podatek bez obowiązku uiszczania przedpłaty (świadectwa) opłacają samodzielnie wolne zajęcia zawodowe.

Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 31. 1. 24. (Dz. U. 12/102) zmieniło jednak tę główną podstawę struktury pod. przem. — obliczanie go według sumy obrotu. Poczynając od roku podatkowego 1924 zostało zawieszono potrącanie od sum pod. przem., przypadającego od obrotu kwot uiszczanych w formie przedpłaty przez nabycie świadectwa przem. Na skutek tego wykup świadectwa przem. staje się niejako oddzielnym podatkiem. Równało się to oczywiście podniesieniu opodatkowania przemysłu i handlu o całą kwotę pobieraną za

świadczenia przem. Wskazuje to zarazem na pewien powrót do metody oznak zewnętrznych dla odszukania i ustalenia przedmiotu opodatkowania, — metody bardziej zabezpieczającej od defraudacji podatkowych, niż metoda osobistych zeznań podatników. Warto tu bowiem wogóle zauważyć, że pod. przem. wymierzany wyłącznie na podstawie sum obrotu od wszelkich przedsiębiorstw i o jednolitej stopie, posiada trzy kardynalne wady: 1) daje pole do defraudacji pod., której rozmiary w Polsce, szczególnie w niektórych środowiskach o najniższej moralności pod., są wprost olbrzymie, uszczuplając b. znacznie wpływy z pod. przem. i powodując nierównomierne obciążenie podatników uczciwych i nieuczciwych; 2) przy jednakowej stopie podatkowej — jak w Polsce — nierówno rozkłada ciężar pod. na różne gałęzie przemysłu i handlu (np. handel hurtowy i detaliczny): suma obrotu nie pozostaje bowiem wszędzie w tym samym stosunku do zyskowności przedsiębiorstwa, która jest właściwym miernikiem jego siły płatniczej; 3) że pod. taki jest stosunkowo cięższym w chwilach kryzysu gospodarczego niż w chwilach wysokiej koniunktury.

Należy teraz bliżej wyjaśnić pojęcie obrotu podlegającego opodatkowaniu oraz kto i w jakiej wysokości powinien opłacać świadczenie przemysłowe. Za obrót taki uważa się w przedsiębiorstwach handlowych sumę przychodu brutto za towary sprzedane za gotówkę, wymienione lub wydane na kredyt; w instytucjach kredytu krótkoterminowego — sumę pobranych procentów, prowizji itp. wynagrodzeń oraz zysk brutto z operacji obcemi walutami, dewizami i papierami wartościowymi, bez uwzględnienia ewent. strat; w instytucjach kredytu długoterminowego — ogólną sumę wpływów prócz spłat kapitału; w instytucjach ubezpieczeniowych, nie opartych na wzajemności, — całkowitą sumę otrzymanych premii od ubezpieczeń rzeczowych, jedną dziesiątą od ubezpieczeń na życie i od wypadku a jedną czwartą od ubezpieczeń pośrednich (reasekuracji); w instytucjach zaś opartych na wzajemności, ograniczających swą działalność do członków połowę wyżej wymienionych premii. W przedsiębiorstwach przemysłowych, wydobywających lub przetwarzających surowce albo produkujących wyroby z wydobytych lub zakupionych na własny rachunek materiałów, dolicza się również do sumy właściwego przychodu brutto wartość surowców, półfabrykatów i wyrobów wydanych zarówno z samego zakładu przem., jak i z należących do niego składów innym przedsiębiorstwom i zakładom, należącym do tego samego właściciela. Dla osobis-

tych zajęć przemysł, i wolnych zajęć zawodowych za podstawę opodatkowania służy zarobek brutto.

Państwowy podatek przemysłowy wymierzany od obrotu wynosi 2 proc. sumy obrotu, tylko banki płacą 5 proc

W celu dokładnego ustalenia obowiązku nabywania świadectw i prawidłowego obliczania obrotów, ustawa w szeregu artykułów (11—22) wyjaśnia co należy uważać za oddzielny zakład i przedsiębiorstwo. Wiąże się to z kwestją opodatkowania wewnętrznego obrotu i podwójnego opodatkowania. Np. jeżeli przedsiębiorstwo przemysłowe, oprócz zakładu przem., prowadzi także zakład handlowy celem sprzedaży w nim wyrobów własnej produkcji to tego rodzaju zakłady uważa się za oddzielne, z wyjątkiem zakładów hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji przy samym zakładzie przem., lub poza nim, lecz w obrębie tej samej miejscowości albo w miejscowości, będącej poza jego siedzibą, o ile jest to jedyny hurtowy zakład sprzedaży poza siedzibą zakładu przemysł. Detaliczna i drobna sprzedaż produktów własnego wyrobu bezpośrednio z zakładu przem. bez urządzenia dla sprzedaży osobnego pomieszczenia nie stanowi oddzielnego przedsiębiorstwa (art. 14).

Świadectwa przemysłowe winny być wykupywane: 1. przez przedsiębiorstwa handlowe i przem. dla każdego przez nie prowadzonego oddzielnie zakładu handlowego względnie przem.; 2. przez każde przedsiębiorstwo na zysk obliczone, a wykonywane bez utrzymywania oddzielnego zakładu; 3. dla każdego zajęcia przemysł, (ekspedytorów, maklerów, pośredników itd.). — Należące do przedsiębiorstwa oddzielne składy nie podlegają obowiązkowi wykupienia świadectw przemysł., na takie składy winny jednak być uzyskane osobne karty rejestracyjne. W osobną kartę rejestracyjną winien być również zaopatrzony każdy zakład hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, który (w myśl art. 14) nie stanowi oddzielnego zakładu handlowego.

Ceny świadectw przemysł, zależą: 1. od charakteru przedsiębiorstwa a) przedsiębior. handlowe, b) przedsiębior. przemysłowe, c) przedsiębior. handlu jarmarczno, d) osobiste zajęcia przemysłowe; 2. od klasy miejscowości, w której się zajęcia wykonywuje wzgl. w której przedsiębiorstwo ma swoją siedzibę: klas miejscowości jest 4 poza niemi Warszawa; 3. od kategorii do jakiej przedsiębiorstwo lub zajęcie zostało zaliczone. Kategorij jest 5 wzgl. 6 jeśli liczyć Va i Vb oddzielnie dla przedsiębiorstw handlowych, 8 dla przedsiębiorstw przemysłowych, 4 dla zajęć przemysłowych. Zaliczenie do tej lub innej kategorii zależy w zasadzie od rozmiaru przed-

siębiorstwa, ustalonego na podstawie kapitału zakładowego, wielkości produkcji i pomieszczeń, ilości osób zatrudnionych, silników mechanicznych itp.

Wszelkie kwoty oznaczone zarówno w ustawie jak i w załączonej do niej taryfie, miały być podwyższone wzgl. niższe, poczynając od roku podatk. 1924, odpowiednio do zmian przeciętnych cen hurtowych w Państwie i to za pierwsze 9 miesięcy roku poprzedzającego rok podatk. w stosunku do przeciętnych cen za pierwsze 9 miesięcy 1922 roku. Wykładnik podwyżki wzgl. niżki miał ustalać minister skarbu w październiku roku poprzedzającego rok podatkowy na podstawie danych dostarczonych przez Gł. U. Stat. (art. 124). Wykładnik podwyżki został ustalony na rok 1924 R. Min. Skarbu z 17. 10. 1923 (Dz. U. 109/862) na 26,8. Jednakże na mocy ust. z 6. 12. 1923 o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, pod. przemysł, został zwaloryzowany na podstawie franka złotego. Kwoty wyrażone w markach polskich przelicza się na franki złote według przeciętnej wartości franka złotego z miesięcy: maja, kwietnia i marca 1923 roku, poprzedzających ogłoszenie ustawy z 14. 5. 1923 w przedmiocie państw pod. przemysł, t.. j. 1 frank przyjmuje się za równy 8 785,46 mk. (Rozp. Min. Sk. z 18. 12. 1923, Dz. U. 134/1112 § 5). Jednakże Rozp. Prezyd. Rz. z 12. 4. 24. (DZ. U. 33/340) podwyższyło b. znacznie ceny świadectw przemysłow., i kart rejestracyjnych, już w stosunku do tak ustalonych cen w frankach złotych i to poczynając od roku podatkowego 1924 r. Do uiszczonych już na ten rok kwot za świadectwa i karty należy dopłacić odpowiednie kwoty wyższe. Obecnie ceny świadectw przemysłowych wynoszą: a) dla przedsiębiorstw handlowych I kategorii jednakowo we wszystkich miejscowościach 2000 fr.; kat. II od 400 (w Warszawie) do 130 fr., IV klasa miejscow.); kat. III od 80—25; kat. IV od 30—10; dla handlu rozwożnego 50, a obnośnego 15 fr.; b) dla przedsiębiorstw przemysłowych — od 6000 dla I kat. do 200 dla V kat., jednakowo we wszystkich miejscowościach, w następnych 3 kategoriach, zależnie od miejscowości i kategorii od 120 do 4 fr. (kat. VIII klasa miejsc. IV); c) dla handlu jarmarcznego zależnie od ilości dni trwania jarmarku oraz wyższa cena dla handlu hurtowego (250—100 fr.); niższa dla handlu detalicznego (70—25 fr.); d) dla zajęć przemysłowych cena świadectwa wynosi! od 400 do 20 fr. Cena karty rejestracyjnej— 10 fr. zł. Podwyższone ceny świadectw przemysł., i kart rejestracyjnych nie służą do podstawę do obliczania podatków na rzecz samorządu oraz izb przemysłowo-handlowych i szkół zawodowych.

Świadectwa przemysł, tudzież karty rejestracyjne winny być nabywane, w okręgu właściwej władzy podatkowej I instancji, w miesiącach listopadzie i grudniu poprzedzających rok podatkowy. Kwotę należną za świadectwa i karty rejestracyjne płaci się za cały rok podatkowy z góry. Dla ustalenia obrotów i zarobków władze podatkowe przeprowadzają lustrację przedsiębiorstw przy udziale czynnika obywatelskiego. Przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, o ile nie mają ksiąg przepisanych kodeksem handlowym, obowiązane są prowadzić w języku polskim „Księgę obrotu,„ do której codziennie należy wpisywać przychód i rozchód. Wolne są od tego obowiązku przedsiębiorstwa handlowe poniżej II kategorii i przedsiębior przemysł, poniżej V kat.

R. Min. Sk. z 18. 7. 23 (Dz. U. 78/616) podaje szczegółowe przepisy i wzory dla prowadzenia ksiąg obrotu. Stosownie do Rozp. M. Sk. z 18. 12. 23., miesięczne zamknięcia ksiąg obrotu w markach polskich winny być przeliczane na franki złote według przeciętnej wartości franka zł. za odnośny miesiąc. Wszystkie większe przedsiębiorstwa handlowe (I—II kateg.) i przemysłowe (I—V kat.), osobiste zajęcia przemysł. (I i II a i b kat.) oraz samodzielne wolne zajęcia zawodowe są obowiązane po upływie każdego półrocza kalendarzowego, w ciągu najbliższego miesiąca, złożyć władzom podatk. zeznania o obrocie. Suma obrotu wykazywanego w zeznaniach, ma być podana w markach polskich z przerachowaniem na franki złote według przeciętnej wartości z ubiegłego półrocza wzgl. przeciętnej wartości z każdego poszczególnego miesiąca, o ile chodzi o zeznania składane przez przedsiębiorstwa handlowe, pierwszych dwóch kateg. i przemysłowe pierwszych pięciu kategorii. (R. M. S. z 18. 12. 23) Przedsiębiorstwa handl. i przemysł, wyżej wymienionych kategorii (I—II wzgl. I—V) winny po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, najpóźniej do dn. 15. następnego miesiąca, wpłacić do kasy skarbowej pod. przem., obliczony we frankach złotych, przypadający od obrotu osiągniętego w ubiegłym miesiącu, przerachowanego na franki złote. Inni płatnicy, obowiązani do składania zeznań, winni najpóźniej do 1. 8. wzgl. do 1. 2., wpłacić do kasy skarb. pod., przypadający od obrotu osiągniętego w ubiegłym półroczu. Drobne przedsiębiorstwa są wolne od obowiązku składania zeznań o obrocie i mogą wpłacać podatek dopiero po obliczeniu go przez komisje szacunkowe: za I półrocze roku podatk. - najpóźniej do 15. 10. tegoż roku, za II półrocze — do 15. 4. roku następnego. Stawki podatku przemysłowego nieuiszczone w przepisanych terminach płatności podwyższa

się o pół procentu za każdy dzień zwłoki. (Rozp. Prezyd. Rz. z 16. 2. 1924, *Dz. U.* 16/151).

Sprawdzenie i: ustalanie obrotów podlegających opodatkowaniu i obliczanie podatku przemysłowego należy w I instancji do komisji szacunkowych, w II — do komisji odwoławczych. Dla spółek obowiązanych do publicznego składania rachunków I instancją jest właściwa Izba Skarbowa, II zaś komisja odwoławcza, istniejąca przy każdej Izbie Skarb. Komisje te składają się w przeważającej liczbie z członków, powoływanych na okres 4-letni z grona płatników pod. przemysł, pozostają one pod kierownictwem urzędników skarbowych, którzy też przygotowują materiał i wnioski. *Rozp. Min. Sk.* z 6. 7. 23. (*Dz. U.* 69/545) podaje ilość komisji szacunkowych i odwoławczych, miejsce ich urzędowania, okręgi terytorjalne, liczbę członków każdej komisji jakoteż przedstawicieli płatników powoływanych do udziału w lustracji przedsiębiorstw oraz spis instytucji, organizacji i zrzeszeń przedstawiających listy kandydatów komisji.

W wyjątkowych wypadkach, gdyby uiszczenie podatku mogło narazić egzystencję gospodarczą płatnika, służy *Min. Skarbu* prawo (które może przenieść na Izby Skarb.) odrażania, rozkładania na raty, jako też umarzania zaległych kwot podatku. *Min. Skarbu* może również zawiesić pobór pod. przypadającego od transakcji eksportowych wyrobów gotowych przemysłu krajowego w wypadkach, w których pobór tego pod. okazałby się dla rozwoju eksportu istotną przeszkodą. Spółdzielnie działające na zasadzie ust. z 29. 10. 1920 (*Dz. U.* 111/733), korzystają ze zwolnień (spółdz. mieszkaniowe i drobnego kredytu) lub z poważnych ulg. Rozdział VI ust. o pod. przem. z 14. 5. 23. (art. 96—118) zawiera postanowienia karne a rozdz. VII mówi o opodatkowaniu na rzecz związków samorządowych i innych korporacji.

Związkom komunalnym przysługuje prawo opodatkowania na potrzeby samorządu przedmiotów podlegających państwowemu podatkowi przem. tylko w postaci pod. od obrotu do wysokości nieprzekraczającej 0,5 proc. od sumy obrotu, ustalonego przez państwowe organy wymiarowe, a o ile chodzi o przedsiębiorstwa i osoby, opłacające jedynie świadectwa przemysłowe — do wysokości 25 proc. ceny świadectwa przem. Niektóre przedmioty zwolnione od państw. pod. przem. (przedsięb. państwowe, państw. koleje, teatry itd.) podlegają wymiarowi idealnego pod. przem. w celu opodatkowania na rzecz związków samorządowych. Opodatkowanie dodatkowe na rzecz Izb handlowych i przemysł, tudzież Izb rzemieślniczych nie może przekraczać 15 proc. ceny świa-

dectw przemysł, i kart rejestracyjnych nabywanych w okręgu Izby; na rzecz szkół zawodowych, mających prawa publiczności, a utrzymywanych przez publiczne związki lub stowarzyszenia kupców i przemysłowców albo instytucje i fundacje — nie może przekraczać 25 proc. tychże świadectw i kart. Tych dwóch ostatnich dodatków nie płacą samodzielne wolne zawody.

Wpływy z tytułu dodatków do świadectw przem. i kart rejestracyjnych tworzą fundusze specjalne ześrodkowane w kasie skarb., mianowicie fundusz specjalny Izb handl. i przem. do dyspozycji Min. Przem. i Handlu i fundusz specjalny na rzecz szkół zawodowych do dyspozycji Min. Wyzn. R. i O. P. (R. IV Min. Sk. z 24. 7. 23. Dz. U. 78/617).

Ust. o pod. przem. z 14. 5. 23. obowiązuje na całym obszarze Rzpl. z wyjątkiem górnośląskiej części woj. śląskiego, poczynając od roku podatkowego 1923.

Podatek od kapitałów i rent. Z powodu zmniejszenia się do minimum wydajności pod. od sum hipotecznych, a to dzięki zanikowi lokaty kapitałów na hipotekach, ust. z 1. 5. 23. (Dz. U. 54/376) zawiesiła z dniem 1. 1. 23. wymiar i pobór pod. od wierzytelności i rent hipotecznych oraz od przychodów z kapitałów pieniężnych zabezpieczonych hipotecznie, których wierzycielami są przedsiębiorstwa sprawozdawcze. Ponowny wymiar i pobór tego podatku może być zarządzony uchwałą Rady Min. Pozostałe postanowienia ustawy z 16. 7. 1920 (Dz. U. 76/517), dotyczące opodatkowania przychodów z kapitałów i specjalnych rachunków bieżących, są utrzymane w mocy z temi ważniejszymi zmianami, że podnosi się z 10 do 20 proc. stawki pod. od naftowych udziałów brutto i podwyższa się 50-krotnie grzywny pieniężne, upoważniając równocześnie M. S. do zmiany ich odpowiednio do wykładnika przeciętnych cen hurtowych. R. M. Sk. z 18. 12. 1923 (Dz. U. 133/1106), wydane na mocy ust. waloryzacyjnej, zarządca, że kwoty grzywien wymienione w mankach pol. przelicza się na franki złote (1 fr. = 8,303,33 mk.) według przeciętnej wartości fr. zł. z miesięcy II, III i IV 1923, poprzedzających ogłoszenie ust. z 1. 5. 23. Rozp. Prez. Rz. z 29. 1. 24. (Dz. U. 11/94) skraca terminy płatności pod. od kapitałów i rent.

Podatek dochodowy. W nr. 77 Dz. U. poz. 607. został w drodze R. M. Ś., ogłoszony tekst ustawy o państw. pod. doch., po uwzględnieniu wszelkich zmian i uzupełnień, wprowadzonych do podstawowej ustawy z 16. 7. 20, ustawami z 4. 4. 22. i 9. 3. 23. W przeglądzie „Prawa Skarbowego”

za rok 1922-23 (do kwietnia 1923*) były podane najważniejsze postanowienia noweli do pod. doch, z 4. 4. 22. i 9. 3. 23. W obecnym okresie sprawozdawczym (15. 4. 23. — 1. 5. 24.) zostały najpierw wydane ustawy dotyczące pod. doch, na obszarze b. dzielnicy pruskiej (ust. z 15. 6. 23. Dz. U. 67/521 i R. M. S. z 18. 7. 23, Dz. U. 73/571) i na obszarze górnośląskiej części woj. śląskiego (ust. z 14. 11. 23, Dz. U. 120/968 i R. M. S. z 15. 12. 23, Dz. U. 132/1081) oraz szereg R. M. S.: wykonawcze do ust. z 9. 3. 23 (Dz. U. 40/278) i inne, ustalające wykładnik wzrostu przeciętnych cen hurtowych, miarodajnych dla wymiaru pod. doch, bądź od dochodów fundowanych, bądź też płynących z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę. Ustawy te o ograniczonym zakresie terytorialnym lub rozporządzenia dotyczące wykładnika zmian przeciętnych cen hurtowych, mają obecnie jedynie znaczenie historyczne. Ustawą bowiem z 10. 1. 24 (Dz. U. 13/110) zostały wprowadzone nowe przepisy o państw, pod. dochodowym obowiązującym teraz w jednakowej zasadnicza postaci na całym obszarze Rzecz. P., Rozp. Min. Sk. z 15. 2. 24. (Dz. U. 16/165), wydane na mocy ust. z 6. 12. 23 o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, wprowadza do pod. dochód, nowe zasady waloryzacji wg. franka złotego a nie według wskaźników cen hurtowych.

Poczynając od 1. 1. 24. obowiązuje na całym obszarze ;Rz. P. ustawa o państw, pod. dochód, w brzmieniu, ogłoszonym w R. M. Sk. z 14. 7. 23 (Dz. U. 77/607) ze zmianami wprowadzonymi przez samą nowelę z 10. 1. 24. Tem samym na obszarze b. dzieln. prusk. i górnośląskiej cz. wojew. śląskiego traci moc obowiązującą ust. pruska z 19. 6. 1906 wraz ze zmianami wprowadzonymi późniejszymi ustawami i rozporządzeniami (art. 1, noweli z 10. 1. 24, Dz. U. 13/110). Ujednostajnienie przepisów pod. nie jest jednak całkowite. W b. dzielnicy pruskiej i na Górnym Śląsku czynności wstępne do wymiaru pod. doch, przekazuje się naczelnikom gmin (obszarów dworskich), czynności zaś dotyczące przedwstępnego oszacowania dochodów podlegających opodatkowaniu — podkomisjom szacunkowym (art. 2 noweli i § 1 R. M. S. z 15. 2. 24. Dz. U. 19/193). Podkomisje szacunkowe tworzy się w zasadzie w każdej gminie, z naczelnikiem gminy jako przewodniczącym i z członków mianowanych częściowo przez Izbę Skarbową (wydział skarbowy woj. śląskiego), częściowo wybie-

*) Ob. Ruch Prawn, i Ekonom, za kwart. III, 1923, str. 464—499 (special, str. 478—480).

ranych przez zebranie gminne wzgl. radę miejską na okres 3-letni, z grona płatników pod. doch.

Druga różnica międzydzielnicowa polega na tem, że na obszarze b. dzieln. prask, i górnośląskiej cz. wojew. śląskiego nie ma zastosowania art. 5 noweli, według którego na rok 1924, pobiera się w innych dzielnicach Rzplł. na rzecz państwa specjalny dodatek 20 proc. od wszystkich dochodów zarówno „fundowanych” jak i „niefundowanych” (począwszy od 4 stopnia skala dla tych ostatnich). Natomiast na wymienionym obszarze dzielnic zachodnich pobiera się dodatki do państwowego pod. dochód, na rzecz gmin i powiatowych związków komunalnych. Dodatki te wynoszą dla dochodów fundowanych: ponad 1378 fr. zł. do 20 674 — 4%, od dochodu ponad 20 674 fr. zł. do 68 913 — 4,5%, a dla dochodów powyżej 68 913 fr. zł. 5 proc; dochody z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę opłacają wg. jednakowej stopy 3 proc, poczynając jednak dopiero od 4 stopnia skali podatk. (tj. ponad 1 138 800 tys. mk.).

Prócz zupełnej unifikacji przepisów o pod. doch., z dwoma wyjątkami wyżej podanemi, dla całego obszaru Rzp. Pol. nowela z 10. 1. 24, podnosi ciężar pod. i to przez specjalny 20 proc dodatek na rok 1924, o którym już wspomniałem oraz przez to, że od dochodu podlegającego opodatkowaniu nie wolno odliczać daniny lasowej i pod. majątkowego, tak jak to można czynić ze zwyczajnemi bezpośredniemi pod. państwowemi i samorządowemi. Zostały również obostrzone przez nowelę warunki uiszczania podatku. Stosownie do art. 85 ust. w brzmieniu z dn. 14. 7. 23, podatnik wraz z zeznaniem dochodu fundowanego, musiał wpłacić połowę należnego podatku, obecnie musi zapłacić cały podatek od wykazanego w zeznania dochodu, a na obszarze b. dzieln.: prask, i górnośląskiej, części wojew. śląsk, także dodatki komunalne. Jednakże późniejszym rozporządzeniem Min. Sk. z 11. 4. 1924 (Dz. U. 34/359) płatność podatku za rok 1924 została odroczone i rozłożona na raty.

Od dochodu z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę pobiera się podatek wraz z ewtl, dodatkami drogą potrącenia przy każdej wypłacie uposażenia. Skala dla tych potrąceń będzie ustanawiana przez Miń. Sk. co miesiąc, a nie jak dotychczas co kwartał, biorąc za podstawę skalę miarodajną dla miesiąca grudnia 1923 r. Według tej skali, przy wynagrodzeniu obliczonym w stosunku rocznym od 525 600 do 700 800 tysięcy mk. (I stopień dochodu) stopa podatkowa wynosiła 0,3 proc; w miesiącu kwietniu I stopień dochodu stanowiło wynagrodzenie roczne od 4 750 400—

6 307 200 tys. mk. Poczynając od 1. 5. 24. stopa procentowa skali dla dochodów z pracy najemnej i uposażeń służbowych została znacznie podwyższona przez R. Prez. Rz. z 12. 4. 1924 (Dz. U. 34/350). Dla I stopnia doch., podniesiono stopę z 0,3 na 2 proc., dla V z 0,9 na 2,3 proc., dla X — z 2,5 na 4,2 proc itd. Podwyżka ta obowiązuje na całym obszarze Rz. P. do końca 1924 r.

Ustalanie wykładnika miarodajnego dla oznaczenia granicy dochodów niefundowanych, podlegających opodatkowaniu, i odpowiedniej dla nich stopy podatkowej będzie się odbywać, według art. 12 noweli, w sposób następujący: Minister Skarbu w drugiej połowie każdego miesiąca kalendarzowego ustala wykładnik wzrostu kosztów utrzymania w Państwie z pierwszej połowy tego miesiąca w porównaniu z kosztami utrzymania w pierwszej połowie listopada 1923 r. Poprzednio wykładnik taki wyznaczany był na każdy kwartał i to wg. przeciętnych cen hurtowych. Przez tak ustalony wykładnik mnoży się na każdy następny miesiąc kalendarzowy kwoty, zakreślające granice dochodu dla oznaczenia stopy procentowej podatku z podstawowej skali (z grudnia 1923). W ten sposób przeliczona skala podstawowa będzie ogłaszana w „Monitorze Pol.” przed upływem miesiąca, poprzedzającego miesiąc, w którym ta skala ma obowiązywać. Potrącone przez pracodawcę sumy należy w terminie do dni 7 po dokonaniu potrącenia wpłacić do właściwej kasy skarbowej, a nie jak poprzednio w ciągu dni 14 po upływie miesiąca, w którym potrąceń dokonano.

Na mocy ust. z 6. 12. 23. o zastosowaniu stałej Jednostki do obliczania danin M. Sk. wydał rozp. wykon. z 15. 2. 24. (Dz. U. 16/165) i z 14. 3. 24. (Dz. U. 27/276) celem „waloryzacji” pod. dochód. Minimum egzystencji, zwolnione od pod., dla dochodów fundowanych (wynoszące 2 milj. mk.) ustala się na 1 378 franków złotych. Dochód wyrażony w markach polskich, służący za podstawę do opodatkowania, dochodów fundowanych (Dział I ustawy o pod. doch., w brzm. z 14. 7. 23) przerachowuje się na franki złote według przeciętnej wartości fr. zł. z tego okresu czasu, w którym został osiągnięty dochód miarodajny do opodatkowania. W szczególności na rok podat. 1924 wartość fr. zł. dla poszczególnych lat operacyjnych (gospodarczych) ustala się w sposób następujący: 1) dla dochodu osiągniętego w roku operacyjnym (gosp.) obejmującym okres od 1. 4. 22. do 31. 3. 23, 1 fr. zł. = 3 000 mk.; 2) dla dochodu w r. od 1. 7. 22 do 30. 6. 23 1 fr. zł. = 6 000 mk.; 3) dla dochodu w r. od 1. 10. 22—30. 9. 23 1 fr. zł. = 16 000 mk.;

4) dla dochodu w r. kalendarzowym 1923, 1 fr. zł. = 150 000 mk. CR. M. S. z 14. 3. 1924).

W ten sam sposób przerachowuje się także kwoty odliczeń (art. 10 p. 3 i 4 ust. z 14. 7. 23). Jednakże przerachowanie dochodu płatników prowadzących prawidłową rachunkowość może być dokonane w nieco odmienny sposób, podany w § 4 R. M. S. z 15. 2. 1924 i § 2 R. M. S. z 14. 3. 1924 oraz R. M. S. z 23. 4. 1924 (Dz. U. 37/400).

Skala podatkowa dla dochodów fundowanych (art. 23 ust. w brzm. z 14. 7. 1923) ustalona w markach pol. zastępuje się skalą wyrażoną we frankach złotych. Dla ogólnego scharakteryzowania progresji podaję skalę w skróceniu co 10 stopni.

L. P.	Wysokość dochodów we frankach złotych		Stopa procentowa	Podatek frank. cent.
	ponad	do		
1	1 378	1 792	2	35,83
10	5 651	6 202	3,8	235,68
20	13 783	15 161	8,3	1 258,35
30	27 565	29 633	12,8	3 792,98
40	51 685	55 131	19,3	10 640,20
48	79 250	82 696	25	20 673,97

Przy dochodzie ponad 82 696 fr. zł. podatek podwyższa się od każdego dalszych pełnych 3 446 fr. zł. o 861,41 fr. zł. Do podatku dolicza się ponadto, o ile chodzi o dochody osób fizycznych i spadków nieobjętych $1\frac{1}{2}\%$ — dla dochodów ponad 82 696 do 124 044 fr. aż do 15 proc. (w stopniu 9-tym) dla dochodów ponad 826 959 fr. zł. Wreszcie trzeba przypomnieć, o czym było poprzednio wspomniane, że kwoty pod. przypadające na rok 1924 według powyższej skali podnosi się jeszcze o 20 proc. w myśl postanowienia art. 5 ust. z 10. 1. 1924. Wszelkie kwoty zakreślające granice dla stosowania specjalnego podatku od tantjém, stosowania zwyczaj lub zniżek podatkowych wreszcie dla wymiaru grzywien zostały również przeliczone na franki złote. (R. M. S. z 15. 2. 1924 Dz. U. 16/165 § 7 i 8 oraz R. M. S. z 15. 2. 1924. Dz. U. 19/193, § 16).

Stawki podatku dochodowego ze wszystkich źródeł, z wyjątkiem uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, podwyższa się o pół procentu za każdy dzień zwłoki. (R. Prezyd. Rz. z 16. 2. 1924, Dz. U. 16/151).

Nadzwyczajny podatek majątkowy stał się jednym z gło-

wnych czynników naprawy Skarbu Rzpltej. Zaprojektowany na początku 1923 r. przez ministra Grabskiego (projekt ust. o naprawie Skarbu z 1. 3. 1923, Druk Sejmowy Nr. 269) został poparty, w podniesionym jeszcze wymiarze, przez rząd większości narodowej.

Ust. z 11. 8. 1923 (Dz. U. 94/746) w art. 1 głosi: „Na cele związane z naprawą Skarbu Rzpltej będzie pobrany w ciągu lat trzech od roku 1924 aż do końca roku 1926 w sześciu ratach półrocznych jednorazowy podatek majątkowy w ogólnej sumie równającej się wartości jednego miliarda franków złotych”. Zasadnicze dalsze postanowienia ust. o podatku majątkowymi są następujące: Podatek majątkowy opłacają: 1. osoby fizyczne, mające na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania lub przebywające na tym obszarze dłużej niż rok — od wartości całego ich majątku; 2. osoby fizyczne, bez względu na ich miejsce zamieszkania lub pobytu od wartości: a) nieruchomości, położonych na obszarze Rz. jak również wierzytelności, zhipotekowanych na takich nieruchomościach, b) kapitału zakładowego i obrotowego, służącego do prowadzenia gospodarstwa rolnego lub leśnego, górnictwa, przedsiębiorstwa przemysł, albo handlowego na obszarze Rz.; 3. spadki wakujące (nieobjęte) na zasadach określonych w ustępach 1. wzgl. 2.; 4. osoby prawne: a) mające siedzibę na obsz. Rz. P. — od wartości całego ich majątku, b) inne — od wartości tej części majątku, która się znajduje w granicach Rz. Naogół nie podlega opodatkowaniu — pod pewnymi warunkami — majątek wzgl. część majątku osób fizycznych, zamieszkałych w Rz. i spadków wakujących, znajdujące się poza obszarem Rz. Jednak podlega pod. majątek obywateli polskich (osób fizycznych i prawnych oraz spadków wakujących i nieobjętych) nabyty lub ulokowany zagranicą po roku 1918, bez względu na obłożenie go analogicznym podatkiem granicznym (art. 2).

Ustawa przewiduje zwolnienia od pod. majątk. A) podmiotowe i B) przedmiotowe. Od podatku wolni są: A) 1. państwo, związki samorządowe i przymusowe związki prawa publicznego od całego ich majątku; 2. spółdzielnie mieszkaniowe i spożywcze, należące do związków rewizyjnych; 3. związki zawodowe robotnicze i urzędnicze, o ile się nie trudnią tranzakcjami handlowemu; 4. osoby, których cały majątek nie przenosi wartości 3000 franków zł.; 5. właściciele obszarów leśnych na przestrzeniach, obłożonych daniną lasową odnośnie do wartości całego drzewostanu na tych przestrzeniach (z wyłączeniem wartości gruntów leśnych) oraz właściciele masy drzewnej, obłożonej powyższą daniną — od-

nośnie do wartości całej tej masy. B) Przy określaniu wartości majątku nie będą brane pod uwagę: 1. biblioteki, zbiory naukowe bez względu na ich wartość, meble, odzież, sprzęty domowe do osobistego użytku płańników oraz ich rodzin do wysokości 5000 fr. zł.; 2. ziemie nadane żołnierzom na zasadzie ustawy z 17. 12. 1920 oraz gospodarstwa osadników na kresach wschodnich, nabyte na zasadzie ust. o reformie rolnej do wysokości 20 ha nabytej ziemi, dotąd w całości niezabudowane, o ile płańnik nie posiada innego majątku nieruchomości; 3. polskie pożyczki państwowe; 4. majątki lub ich części, które służą bezpośrednio celom kultu religijnego, naukowym, oświatowym, kulturalnym, dobroczynnym i sanitarnym lub których dochody obracane są wyłącznie na powyższe cele; 5. nowowznoszone budowle w miastach (art. 1. ust. z 22. 9. 1922); 6. gospodarstwa rolne na terenie ziem wschodnich które nie przekraczają obszaru 15 ha, a których zabudowania zostały zniszczone przez wojnę i których właściciele w dniu 1. 7. 1923 nie posiadali budynku mieszkalnego i co najmniej jednego zabudowania gospodarczego.

Przedstawiciele obcych państw uwierzytelnieni przy Rządzie Rz. P. opłacają pod. tylko od majątków wymienionych w ustępie 2. lit. a) i b) art. 2. (ob. wyżej).

Przedmiotem pod. maj. jest wszelki, majątek nieruchomy i ruchomy osoby opodatkowanej po potrąceniu długów i ciężarów, które majątek ten zmniejszają, według stanu w dniu 1. 7. 1923. W razie opodatkowania części majątku potrąca się tylko te długi i ciężary, które obciążają opodatkowaną część majątku i pozostają w związku z jej nabyciem lub ulepszeniem (art. 5).

Przy wymiarze pod. maj. dolicza się do majątku głowy rodziny majątek jej małżonka i niewłasnowolnych krewnych zstępnych o ile prowadzą wspólne gospodarstwo z głową rodziny. Akcyj i udziałów krajowych towarzystw i spółek, w tej liczbie również i udziałów spółek firmowych i firmowo-komandytowych (jawnych spółek handlowych) nie dolicza się do majątku osób, będących posiadaczami takich akcyj i udziałów (art. 6).

Wartość przedmiotów majątkowych oblicza się wedle ich przeciętnej wartości obiegowej, jaką posiadały w dniu 1. 7. 1923 roku. Wartość tę wyraża się w markach pol. i przelicza na franki złote według kursu: 1 fr. zł. = 20 000 mk. W ten sam sposób określa się również wartość długów i ciężarów, zmniejszających majątek (art. 7).

Przy oszacowaniu długów, wyrażonych w rublach, koronach austriacko-węgierskich i markach niemieckich, należy

kierować się przewalutowaniami miejscowemi, które były stosowane przy spłacie tego rodzaju długów w okresie czerwiec—lipiec 1923 roku. (R. M. S. N. IV z 1. 1. 1924. § 8, Dz. U. 4/32).

Podatek majątk. w sumie równającej się wartości 1 miljarða franków złotych, pobierze się w kwotach: 1. 500 milionów fr. zł. od posiadłości gruntowych, będących pod uprawą rolną i leśną, od których nie są wykupywane świadectwa przemysłowe w myśl ust. z 14. 5. 1923; 2. 375 milionów fr. zł. od przedsiębiorstw przemysłowych I—V kategorii włącznie i przedsiębior. handlowych I—II kat. świadectw przemysłowych: 3. 125 milionów fr. zł. od wszystkich innych kategorii majątku podlegającego pod. majątk. (art. 8). Bardziej szczegółowe przepisy dla obliczenia wartości przedmiotów majątkowych zawiera dalszy ciąg art. 8 ust., obszernie rozwiniętej w Rozporządzeniu II. Min. Sk. z 15. 11. 1923 (Dz. U. 123/996).

Przeciętną wartość posiadłości gruntowych poza obrębem miast w granicach z 1. 7. 1923, bez budynków i inwentarzy, oblicza się na podstawie ustalonych przez Min. Sk. cen jednostkowych dla każdej klasy dobroci gruntów w poszczególnych okręgach, na które całe Państwo pod względem wartości gruntów zostało podzielone. Okręgów ekonomicznych ustalono 5 przy uwzględnieniu popytu na ziemię, gęstości zaludnienia i rozwoju przemysłu rolniczego. W każdym okręgu dzieli się grunta według rodzaju kultury i dobroci: role na klas 7, łąki na klas 5, pastwiska na klas 4. Dla każdej klasy dobroci gruntów w każdym okręgu ekonomicznym zostały ustalone R. M. S. (II) z 15. 11. 1923 ceny 1 ha dostosowane do przeciętnej wartości obiegowej w dn. 1. 7. 1923. N. p. wartość 1 ha roli klasy I. w okręgu ekon. I, ustalono na 18 milionów mk., w okręgu V roli klasy I na 9 milionów mk.; 1 ha roli ki. VII w okręgu I — na 250 tys. mk., w okręgu V — na 50 tys.

Przy ustalaniu wartości lasów należy oszacować odrębnie wartość gruntów pod lasem (którą się przyjmuje dla każdego ha jako $\frac{1}{6}$ przeciętnej wartości 1 ha wszystkich gruntów wchodzących w skład samoistnej jednostki gospodarczej) i dodać do niej wartość znajdujących się na tych gruntach drzewostanów. Wartość drzewostanu oblicza się według ustalonych tabel dla drzewostanów wysokopiennych i odrosłowych (niskopiennych), uwzględniających klasę wieku i gatunek drzewa.

Dla ustalenia wartości wód, na których prowadzi się gospodarstwo rybne podzielono je na 7 klas. Wartość 1 ha

zależy od klasy i okręgu ekonomicznego (od 72 milionów mk. do 50 tysięcy mk.).

Specjalne przepisy podają jak obliczać wartość torfowisk, gruntów zawierających piasek, żwir, glinę itp. oraz przynależności, do gruntów (prawo pastwiska, rybołówstwa, brania z lasu drzewa itp.).

Wartość inwentarza żywego i martwego należy przyjąć w wysokości 10 proc. ogólnej wartości wszystkich gruntów, wchodzących w skład jednostki gospodarczej. W tej samej wysokości przyjmuje się wartość budynków gospodarczych i mieszkalnych, należących do gospodarstwa rolnego.

Powyższe normy szacunkowe dla wszelkich gruntów podwyższa się lub zniża, zależnie od oddalenia tych gruntów: 1. od stacji kolejowej wzgl. przystanku kolejowego.: oddalenie oblicza się od siedziby zarządu gospodarstwa i to w razie odległości do 7 klm. podwyższa się wartość szacunkową gruntów o 10 proc, w razie odległości ponad 20 klm. do 35, zniża się — o 10 proc, w razie odległości ponad 35 klm. zniża się — o 20 proc; 2. zależnie od oddalenia gruntów od miasta do 21 klm. przy większych miastach wzgl. miejscowości klimatycznej lub zdrojowej podwyższa się wartość szacunkową gruntów o odpowiedni procent wskazany w tabeli R. M. S. Ta ostatnia podwyżka może dojść aż do 200 proc, w razie odległości gruntów do 3 klm. od miasta liczącego ponad 500 000 mieszkańców. — Z drugiej strony może być obniżona wartość szacunkowa majątku, jeżeli wskutek wojny nastąpiło zniszczenie conajmniej 20 proc. majątku w porównaniu do jego przedwojennej wartości. Szacunek należy wtedy obniżyć o rzeczywisty procent zniszczenia.

Wartość placów niezabudowanych, nienależących do gospodarstwa rolnego, ustala się według tabeli, uwzględniającej położenie placu: przy ulicy pryncypalnej lub śródmieściu, bocznej do pryncypalnej, dalszej głównej itd. oraz ilość mieszkańców danej miejscowości. Wartość szacunkową placu, przeznaczonego na cele przemysłowe lub handlowe (składy, szopy itp.) podwyższa się trzykrotnie,

. Wartość szacunkową budynków, które nie należą do gospodarstw rolnych jako ich część składowa, oblicza się na zasadzie odpowiedniej tabeli R. M. S. Normy szacunkowe zmieniają się zależnie od ilości mieszkańców danej miejscowości, położenia budynku w mieście, ilości ubikacyj, sposobu wykończenia, stanu itd. Przeciętną wartość majątku przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, oblicza się na podstawie tych ksiąg bez potrącenia kapitału zakładowego (akcyjnego) i zapasowe-

go (rezerwowego) przyczem: 1. bilansowa wartość majątku w nieruchomościach, maszynach, urządzeniach technicznych, narzędziach i innych środkach produkcji, jako też środkach komunikacyjnych i przewozowych oraz w urządzeniach biurowych — ulega przewalutowaniu w zależności od czasu ich nabycia drogą pomnożenia pierwotnych cen nabycia przez współczynniki, które ustalił Min. Sk. w rozp. II z 15. 11. 1923; 2. wartość papierów procentowych oraz walut zagranicznych jako też należności w tych walutach — oblicza się według przeciętnego kursu wzgl. szacunku giełdowego za czerwiec 1923 roku a wartość remanentu towarów według cen obiegowych na 1. 7. 1923. — Wartość kapitału zakładowego i obrotowego przedsiębiorstw handlowych oraz przemysł., nieprowadzących prawidłowych ksiąg handlowych ustala się na podstawie wielokrotności przeciętnego miesięcznego obrotu, osiągniętego w I półroczu 1923 roku wzgl. w roku 1922 (górnosląska część woj. śląsk.) i to według tabeli ogłoszonej we wspomnianem R. M. S.

Wartość majątku w kapitałach ustala się według ich wartości nominalnej — dla gotówki w walucie polskiej i wszelkich wierzytelności w tej walucie lub szacuje się według przeciętnego kursu wzgl. szacunku giełdowego w dn. 1. 7. 23. (złoto, srebro, listy zastawne, obligacje, akcje zagranicznych towarzystw, waluty i dewizy zagraniczne itp.). Wartość praw majątkowych (praw do rent lub innych powtarzających się użytków i świadczeń) ustala się przez obliczenie skapitalizowanej wartości pieniężnej jednorocznego użytku lub świadczenia według wskazanych szczegółowo zasad i tabeli.

Wartość urządzenia domowego (meble, odzież, sprzęty, bielizna, pościel, dywany itp. z wyłączeniem przedmiotów z platyny, złota, srebra i drogich kamieni) ustala się według tabeli uwzględniającej 1. rodzaj urządzenia: luksusowe, zażożne przeciętne; 2. wielkość pomieszczenia: wielkie, średnie, małe oraz 3. przeznaczenie pomieszczenia : salony, gabinety, sypialnie, jadalnie, kuchnie.

Od wartości majątku, ustalonej w powyżej opisany sposób, wymierza się podatek we frankach złotych według następującej skali progresywnej: (skalę podaję w skróceniu co 5-ty stopień):

Podatek przypadający według tej skali rozkłada się na 6 równych rat półrocznych. W razie gdy po dokonaniu szacunku okaże się, że wymierzony w całym Państwie pod. według podanej skali nie dosięgnie sumy oznaczonej dla każdej kategorii w art. 8 (rolnictwo, wielki przemysł i handel oraz inne rodzaje majątku) wówczas podwyższy się wymierzony ka-

Stopień majątku	Wartość majątku w frankach złotych		Stopa procentowa
	ponad	do	
1	3 000	4 500	1,2
5	10 000	12 500	2
10	45 000	60 000	3
15	150 000	180 000	4
20	480 000	600 000	5,25
25	2 000 000	3 000 000	7
30	10 000 000	12 000 000	10
33	16 000 000	—	13

zdemu płatnikowi podatek w każdej kategorii majątku, poczynając od 5 stopnia majątku, o taki procent, jaki będzie niezbędny dla osiągnięcia wspomnianej sumy w każdej kategorii. Według tych samych zasad obniży się podatek w razie przekroczenia kontyngentu. — Podatek majątk. jest wolny od wszelkich dodatków na rzecz związków samorządowych (art. 9).

Ustalanie stanu i wartości majątków podlegających opodatkowaniu i wymiar podatku należy w I instancji do komisji szacunkowych, a w II — do komisji odwoławczych. Dla osób prawnych sprawozdawczych I instancją są izby skarbowe, II — komisje odwoławcze. W każdym okręgu władzy podatk. I instancji tworzy się conajmniej 1 komisję szacunkową, złożoną z 15 do 24 członków i tyłuż zastępców, powołanych z grona płatników pod. majątk. Przewodniczy komisji szacunkowej z urzędu naczelnik władzy podatkowej I instancji lub jego zastępca. Komisje odwoławcze tworzy się dla okręgu każdej Izby Skarbowej z reguły w jej siedzibie. Komisja składa się z przewodniczącego w osobie dyrektora izby skarbowej lub jego zastępcy tudzież 16 członków i tyłuż zastępców (6 członków i ich zast. mianowanych z pośród urzędników, reszta z grona płatników pod.) (art. 13 i 14 ust. z 11-8. 1923 oraz R. M. S. N. V z 6. 3. 1924, Dz. U. 24/253)

Postępowanie wymiarowe. — Zarządy gminne wiejskie i miejskie (magistraty) miały sporządzić spisy osób zamieszkających w obrębie gminy i posiadających majątek. Oprócz tego miały zarządy te spisać wszystkie nieruchomości i zakłady, położone w obrębie gminy, a należące do osób nie mieszkających w tej gminie. Równocześnie ze sporządzeniem spisów narządy gminne doręczą każdej osobie wciągniętej do spisu, formularz zeznania o majątku (art. 24 ust. z 11. 7. 1923 i R.

M. S. N. III z 15. 11. 1923, Dz. U. 123/997). Wszystkie osoby obowiązane do opłacania pod. majątk. winny (według pierwotnego terminu do 31. 1. 1924 roku przesuniętego R. M. S. z 26. 1. 1924 11/98 do 15 lutego) sporządzić i doręczyć zarządowi gminy zeznania pisemne lub złożyć w zarządzie gm. zeznania ustne o swoim majątku. Osoby prawne sprawozdawcze składają zeznania we właściwej izbie skarbowej.

Zaliczki na poczet pod. majątkowego. — Na podstawie zeznań sprawdzonych i ewentualnie uzupełnionych oblicza właściwa władza podatk. (urząd skarb., izba skarbowa) zaliczkę na I ratę pod. majątk. w wysokości półrocznej raty. O wysokości zaliczki zawiadamia płatników właściwa władza podatkowa. Zaliczka ta ma być uiszczona w terminie płatności i raty pod. maj. (15. 4. do 15. 5. 1924), jak również ma być nadal płacona w tej samej wysokości w terminach płatności następnym rat tego podatku tak długo, dopóki płatnik nie zostanie zawiadomiony o ostatecznym wymiarze pod. majątk. Na poczet tej zaliczki winni płatnicy w czasie od 10. 11. do 10. 12. 1923 roku uiścić bez oddzielnych zawiadomień sumy stanowiące wielokrotność płaconych przez nich podatków: gruntowego, budynkowego (wiejskiego: podymne wzgl. domowo-klasowy lub budynkowy) oraz przemysłowego, a mianowicie: 1. podatnicy, płacący od 150 000 mk. do 600 000 mk. roczne podatku gruntowego i budynkowego — jednokrotną pełną kwotę tego podatku przypadającą za I półrocze 1923 r.: płacący od 600 000 do 1 000 000 mk. — dwukrotną; płacący zaś ponad 1 000 000 mk. — trzykrotną kwotę w ten sam sposób obliczoną; 2. płatnicy podatku przemysłowego winni uiścić tytułem zaliczki dwukrotną pełną kwotę pod. przemysł. przypadającego za I półrocze 1923 roku od przedsiębiorstw przemysł. pierwszych 6 kategorii i przedsiębiorstw handlowych pierwszych 2 kategorii oraz jednokrotną pełną kwotę tego podatku za I półr. 1923 od przedsiębiorstw przemysł. VII kat. i przedsiębiorstw handl. III kat. oraz od samodzielnych wolnych zajęć zawodowych. Płatnicy pod. obrotowego na górniośl. części woj. śląskiego winni uiścić — sześciokrotną pełną roczną kwotę tego podatku przypadającą za rok 1923 (art. 32 ust. i R. M. S. N. 1 z 8. 10. 1923. Dz. U. 105/829).

Na mocy Rozp. Prezydenta Rzeczyposp. P. z 15. 1. 1924 (Dz. U. 5/38), oprócz powyżej omówionej I zaliczki, będzie pobrana II zaliczka na poczet podatku majątkowego. Drugą zaliczkę opłacają: 1. wszyscy płatnicy, którym wymierzono I zaliczkę na poczet pod. majątk.; 2. na obszarze górniośl. części woj. śląskiego nadto oprócz płatników pod 1. wymienionych także płatnicy wolni od podatku obrotowego, a po-

siadający przedsiębiorstwa bankowe, kantory wymiany (oraz przedsiębiorstwa pośrednictwa handlowego. Za podstawę obliczenia II zaliczki przyjmuje się: kwotę przypisu I zaliczki, dla płatników zaś wyżej wymienionych w górnośl. części woj. śląskiego dwukrotną pełną kwotę idealnego pod. obrotowego, obliczonego w wysokości 5 proc. obrotu, osiągniętego w I półroczu 1923. Kwoty zaliczki ustalone w ten sposób przeliczone będą na franki złote: 1, dla płatników pod. gruntowego i budynkowego według stosunku 1 fr. zł. = 3 500 mk.; 2, dla płatników pod. przemysł. 1 fr. zł. = 30000 mk.; 3, dla płatników pod. obrotowego płatnego i idealnego — 1 fr. zł. = 12 000 mk. — Wysokość zaliczki nie może jednak przekraczać połowy pod. majątkowego przypadającego od wartości całego majątku płatnika według skali art. 9 ust. z 11. 8. 1923 wzgl. jednej trzeciej pod. majątk. dla płatników pod. przemysłowego od przedsięb. przemysł. VI kat. i przedsięb. handlowych III kat. oraz od samodzielnych wolnych zajęć zawodowych. (R. M. S. z 1.2 1924, Dz. U. 13/122). Zaliczkę winni płatnicy sami obliczyć i wpłacić bez oddzielnych zawiadomień w dwóch równych ratach, płatnych: I rata od 25. 1. do 25. 2. 1924, II rata od 26. 2. do 26. 3. 1924. Na mocy Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 25. 2. 1924 (Dz. U. 20/212) stawki II zaliczki na pod. majątk. nie uiszczone w przepisanych terminach płatności podwyższa się o 10 proc. za każdy miesiąc zwłoki. Kwoty zaliczki obliczone we frankach złotych mogą być wpłacane markami według kursu fr. złot. lub walutami obcemi, których kurs na frank złoty ustali Minister Skarbu.

Producentom rolnym płatnikom pod. majątk. zezwala się na zapłatę II zaliczki na poczet tegoż podatku drogą sprzedaży zboża na eksport za pośrednictwem spółki udziałowej „Unitas” w Warszawie. Pokwitowania wystawione przez lokalne organizacje rolniczo-handlowe na dostarczone w tym celu zboże, — wystawione przed terminem płatności II zaliczki, zwalniają płatników do wysokości sumy franków złot., na które opiewają, od obowiązku uiszczenia zaliczki gotówką w przepisanych terminach. (R. M. S. z 16. I. 24, Dz. U. 6/47).

Na mocy R. Prezyd. Rz. z 14. 4. 1924 (Dz. U. 35/366) ma być uiszczona I rata podatku majątkowego w terminie od 10. 6. do 10. 7. 1924. Ważne jest szczególnie to, że zaliczki już uiszczone na poczet podatku majątkowego nie będą zarachowane na I jego ratę lecz będą uwzględnione dopiero w terminach późniejszych.

Ustawa z 11. 8. 23. przewiduje, że w razie udowodnionej niemożności zapłacenia pod. majątk. w całości lub w części

gotówką, może być on wpłacony: 1) listami zastawnymi krajowych instytucji kredytu długoterminowego, opiewającymi na franki złote lub inne waluty; 2) obligacjami pierwszeństwa, opiewającymi na franki złote lub inne waluty, spłacalnymi w okresie 10-letnim, które mogą wypuścić za zgodą Min. Sk. spółki akcyjne oraz komandytowo-akcyjne, na sumę potrzebną do zapłacenia należnego od tych spółek podatku maj., pod warunkiem, że papiery te będą wniesione do kasy skarbowej (art. 58—60 ust.) — Szczegółowe postanowienia dotyczące czynności wymiarowych komisji szacunkowych i izb skarbowych, nakazów płatniczych, ogłaszania list płatników, odwołań, ulg, wreszcie przepisy karne materialne i formalne uzupełniają ustawę o pod. majątk.. Warto wspomnieć jeszcze o skreśleniu przez ust. z 10. I. 24 (Dz. U. 8/74) art. 89 ust. z 11. 8. 23, który przewidywał zaliczenie na podat. majątkowy oddzielnego dodatku progresywnego do podatku gruntowego. Spowodowało to znaczne podwyższenie obciążenia podatkowego większej własności ziemskiej.

Danina lasowa. Ustawą z 6. 7. 1923 (Dz. U. 87/676) został Rząd upoważniony do pobrania jednorazowej: daniny lasowej na cele odbudowy kraju. Przedmioty majątkowe obciążone daniną lasową są wolne od ogólnego pod. majątkowego (art. 1).

Daninie lasowej podlegają osoby fizyczne i prawne będące właścicielami lasów, których obszar przenosi 50 ha, oraz właściciele masy drzewnej, pozostającej w lesie, wzgl. drzewostanów leśnych nie zakupionych dla celów własnej odbudowy. Wysokość daniny ustanawia się na 30 proc. masy drzewa użytkowego z 10-letnich etatów rębnych, wolnych od służebności a z 5-letnich etatów rębnych obciążonych służebnościami lasów prywatnych. Ilość oddanego drzewa na cele odbudowy na podstawie postanowień ust. z 28. 2. 1919 do wysokości 30 proc. dziesięcioletnich wzgl. pięcioletnich etatów winna być zaliczona na poczet daniny, z potrąceniem ceny zapłaconej za oddane drzewo po 1. 1. 1922 r. — Rządowi przysługuje prawo pobrać daninę lasową w naturze lub ekwiwalent w gotówce.

Wysokość daniny lasowej wymierzają władze administracyjne I instancji na podstawie zeznań płatników wniesionych do starostwa. Daninę lasową zamienioną na ekwiwalent pieniężny ściągają organy Ministerstwa Skarbu i zapisują w osobnych zestawieniach na cele odbudowy kraju.

Szczegółowe przepisy dla wymiaru i pobrania daniny lasowej zawiera rozporz. wykonawcze Min. Robót Publicznych wyd. w porozumieniu z Min. Sk. i in. z 25. 9. 23 (Dz. U. 105/823).

Wysokość daniny w ekwiwalencie gotówkowym, obliczona podług cen drewna z miesiąca listopada 1923 r. w markach polsk. będzie przeliczona na franki zł. po przeciętnym kursie fr. zł. w listopadzie (432 650 mk. = 1 fr. zł.) (R. M. S. z 18. 12. 1923 Dz. U. 132/1082).

V. Akcyzy i monopole.

Waloryzacja. Podatki konsumcyjne nie uległy w okresie sprawozdawczym, żadnym poważniejszym zmianom. Rada Ministrów podwyższała tylko wielokrotnie stawki opodatkowania w markach polskich na mocy ustawy z 16. 3. 1923, o regulowaniu podatków od spożycia. (Ob. Ruch Prawn., i Ekon. 1923, III str. 487). Na zasadzie zaś ust. z 6. 12. 23, o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, stawki podatkowe zostały ustalone R. M. S. z 24. 12. 23 (Dz. U. 137/1148) we frankach złotych. Za podstawę przerechowania przyjęto kurs fr. zł. z dnia wejścia w życie Ostatniego R. R. M. dla każdego z pod. spożywczych, wyznaczającego wysokość stawek podatkowych w markach pol. (faktycznie dla wszystkich akcyz z dn. 20. 12. 23. Dz. U. nr. 132 — z wyjątkiem podatku od soli i opłat od patentów akcyzowych). Równocześnie ustanowiono, że ceny artykułów monopolowych, obowiązujące w markach pol. w dn. 1. 1. 24, ulegają automatycznie zmianie co tydzień, stosownie do kursu fr. zł., ogłaszanego urzędowo każdego piątku. Przedsiębiorcy zakładów obowiązani do zapłaty akcyzowych opłat patentowych mają w deklaracjach podać przypadającą opłatę patentową obliczoną we fr. zł. i uiścić ją w kasie skarbowej w markach pol. według kursu fr. zł. obowiązującego w dniu zapłaty.

Podatki spożywcze jako też opłaty monopolowe i należności za wydane na kredyt artykuły monopolowe, zakredytowane po 1. 1. 24, obliczane będą we fr. zł., a pobierane w markach pol. — według kursu fr. zł. obowiązującego w dniu wzgl. tygodniu (dla opłat mon. i należności zapłaty i to wraz z 6 proc. odsetkami w stosunku rocznym, obliczonymi od należności podatkowej; zapłaconej w mk. polsk. (R. M. S. z 24. 12. 1923 roku).

Niezapłacone w terminie zarówno zakredytowane jak i niekredytowane podatki spożywcze, opłaty monopolowe, oraz należności za pobrane na kredyt artykuły monopolowe, będą ściągane w drodze przymusowej i obliczane w mk. p. według kursu fr. zł. obowiązującego w dniu dokonania zapłaty wraz z 24 proc. zwłoki w stosunku rocznym od całej zaległej należności skarbowej.

Spirytus i wyroby wódczane. Zarządzone Rozporz. Rady Min. z 14. 10. 21. zawieszenie, na kampanję 1921-22 i 1922-23, mocy obowiązującej rozporządzeń i ustaw co do sekwestru wzgl. monopolu spirytusowego zostało przedłużone aż do odwołania rozporządzeniem R. M. z 7. 6. 23 (Dz. U. 59/420).

Stawki podatk. wynoszą od 1 litra 100-stopn. spirytusu: a) wyrobionego w gorzelniach rolniczych i owocowych 2,20 fr. zł., b) wyrobionego w gorzelniach przemysłowych 2,30 fr. zł., c) wyrobionego w gorzelniach przerabiających wywary na sole potasowe we własnych potasowniach 2,20 fr. zł., d) od spirytusu z zagranicy i Gdańska 2,30 fr. zł.

Akcyzowe opłaty patentowe, po ich zwaloryzowaniu, wynoszą: od gorzeli i fabryk drożdżowo - gorzelnicznych a) opłata zasadnicza za wypęd pierwszych 100 tys. litrów alkoholu 74 fr. zł., opłata dodatkowa za każde następne 10 tys. litrów alkoholu — 7,40 fr. zł., od fabryk wódek i likierów: opłata zasadnicza za przerób 50 tys. litrów alkoholu 144 fr. zł. i za każde dalsze 50 tys. litr. 144 fr. zł., od rektyfikacji spirytusu: opłata zasadu. za 100 tys. litr. alkoholu surowego przyjętego do magazynu dla oczyszczenia 518 fr. zł., opłata dodatkowa za każde następne 10 tys. litr. — 37 fr. zł.

Analogiczne opłaty od patentów za wyrób i przerób pobiera się od wytwórni drożdży (opłata stała 18,50 fr. zł.), od fabryk win musujących (370 fr.), od fabryk win owocowych itp., od browarów, miodosytni, od przerobu spirytusu w rozlewniach denaturatu, wytwórniach perfumeryjnych, fabrykach octu, od fabryk gilz do papierosów, od fabryk zapałek, od cukrowni jak również od zakładów sprzedaży trunków i zakładów trudniących się ekspedycją trunków.

Na początku kwietnia Min. Skarbu wniósł do Sejmu projekt ustawy o monopolu spirytusowym. (Druk Sejmowy Nr. 1148 z 4. 4. 1924). Najważniejsze zasady tego projektu są następujące: Wyłącznym przywilejem Skarbu Państwa, poza przewidzianemu wyjątkami jest: 1. zakup wyprodukowanego w kraju spirytusu; 2. prawo oczyszczania spirytusu; 3. wyrób czystych wódek; 4. sprzedaż spirytusu i czystych wódek. — Dla wykonania tych przywilejów produkcja, wywóz i przewóz spirytusu oraz wyrobów z niego, służących do spożycia odbywać się będzie wyłącznie według przepisów niniejszej ustawy. — Minister Skarbu jest upoważniony do udzielenia osobom prywatnym i stowarzyszeniom zezwolenia na wykonywanie czynności, wymienionych wyżej (art. 1). Dla wykonywania zastrzeżonych dla Skarbu przywilejów tworzy się Dykcję Państw. Monopolu Spirytusowego. Prócz tego zostanie ustanowiona przy Ministrze

Skarbu Państw. Rada Spirytusowa, złożona z przedstawicieli zainteresowanych producentów i władz państwowych.

Wyrób spirytusu dozwolony będzie wyłącznie w gorzelniach koncesjonowanych przez Min. Skarbu. W celu dostosowania produkcji do pojemności rynku wyznaczy się dla każdej gorzelni wysokość odpędu. Ogólny kontyngent dla całego Państwa wynosić ma 2 miliony hltr. 100° spirytusu — zmieniany ewentualnie co 6 lat. Wyprodukowanym w kraju spirytusem dysponuje Dyrekcja P. M. S., która może pozwolić na wywóz część spirytusu z granicę. Ceny zakupu spirytusu ustanawia Min. Sk., po wysłuchaniu opinii Państw. Rady Spirytusowej. Na cenę tę składa się w zasadzie: a) cena podstawowa, która winna być tak ustalona, aby pokrywała przeciętne koszty produkcji spirytusu w dobrze prowadzonej gorzelni rolniczej, wypalającej w ciągu kampanji 750 hltr. 100° spirytusu z kartofli, przyczem wywar przy właściwym zużyciu kartofli winien mieć gorzelnik darmo; b) dodatek do ceny podstawowej od 20 do 2 proc. dla drobnych gorzelni rolniczych lub potrącenie od ceny podstawowej, od 1 do 10 proc. dla większych gorzelni, produkujących przeszło 800 hltr. na rok. Wyrób wódek czystych prowadzić może wyłącznie Dyrekcja P. M. S. Wyrób wszelkich innych wódek dozwolony jest przedsiębiorcom prywatnym na podstawie otrzymanej od Min. Skarbu koncesji, za opłatą roczną od 3 000 do 5 000 zł. Sprzedaży spirytusu i wyrobów monopolowych dokonywuje Dyrekcja P. M. S. we własnych składnicach lub w koncesjonowanych sklepach prywatnych. Ceny sprzedaży spirytusu winny być tak ustalone, aby conajmniej pokryły wszelkie koszty zakupu, transportu, koszty administracyjne i handlowe itd., a oprócz tego dały Skarbowi czysty dochód nie mniejszy niż 2,50 zł. od 100° litra spirytusu, przeznaczanego do picia. Od milejśc wyrobu i sprzedaży napojów alkoholowych pobiera się specjalną opłatę patentową. Spirytus i wszelkie napoje wyrobione ze spirytusu, przywożone z zagranicy podlegają opłacie na rzecz Skarbu Państwa w wysokości 4 zł. od każdego 100° litra spirytusu.

Do państwowego budżetu wchodzi jedynie czysty zysk wzgl. niedobór Monopolu Spirytusowego. Celem uruchomienia P. M. S. upoważnia się Min. Sk. do zaciągnięcia pożyczki 75 milionów złotych.

Drożdże. Stawki podatkowe od drożdży parokrotnie podwyższano w ciągu roku sprawozdawczego odpowiednio do niżki mk. p. Obecnie pobiera się za 1 kg. drożdży prasowanych krajowych 0,60 fr. zł. a zagranicznych 0,70 fr. zł. (R. M. S. z 24. 12. 23, Dz. U. 137/1148).

Piwo opodatkowane jest dotychczas według trzech różnych systemów b. państw zaborczych, po przeprowadzeniu waloryzacji stawek podatkowych pobiera się:

I. W b. dzielnicy rosyjskiej: od 1 puda słodu (16,38 kg.) przerabianego na piwo w browarach 5,00 fr. zł. Browary przerabiające rocznie do 32 766 kg. (2000 pudów) płacą za pud tylko 4,20 fr. zł.

II. W b. dzielnicy austriackiej: od brzezki piwnej, mianowicie od hektolitra tej brzezki i od każdego stopnia ekstraktu, zależnie od rozmiarów rocznej produkcji browarów: pobiera się od 48 cent. dla browarów przerabiających rocznie do 10 tys. hl. brzezki do 52 cent. dla browarów przerabiających ponad 70 tys. hl.

III. W b. dzielnicy pruskiej: — od gotowego piwa, mianowicie za 1 hl. piwa słabego (do 8 proc. ekstraktu) od 3,80—4 fr. zł., zależnie od rozmiarów produkcji, za 1 hl. piwa pełnego (8—13 proc.) od 6,30—6,80 fr. ; od piwa mocnego (powyżej 13 proc.) dolicza się pewien dodatek za każde dalsze 4 proc. ekstraktu brzezki podstawowej do stopy podatku. dla piwa pełnego. Od piwa sprowadzonego z zagranicy i z Gdańska pobiera się po 8,40 fr. zł. za 1 hl. we wszystkich 3 dzielnicach (z drobnem odchyleniem w b. dz. aust.).

Projekt ustawy o opodatkowaniu piwa wniesiony przez M. Sk. do Sejmu w końcu stycznia br. zamierza wprowadzić zupełną unifikację opodatkowania piwa na obszarze Rz. P. Podatek od piwa pobierać się ma w dwóch postaciach: a) pod. od wyrobu piwa — opłata patentowa, jak dotychczas (dawniej tylko w b. dz. rosyjsk.) ; pobierać się ona ma z góry jako opłata zasadnicza w wysokości 40 fr. zł. za wyrób 1500 hl. brzezki gorącej w chwili ukończenia warki i jako opłata dodatkowa również w wysokości 40 fr. zł. za wyrób każdych następných 1500 hl. brzezki; b) w postaci podatku spożywczego. Od podatku spożywczego ma być wolne piwo, które pod kontrolą skarbową wywozi się zagranicę. Dla ochrony piwa krajowego i zabezpieczenia dochodu państwowego piwo sprowadzane z zagranicy podlegać będzie opłacie celnej i oprócz tego podatkowi spożywczemu w wysokości odpowiadającej najwyższej stopie podatku dla danego gatunku. Podatek spożywczy ma wynosić według projektu ustawy: za każdy hektolitr piwa pełnego do 13 proc. ekstraktu wyrobionego w browarze w ciągu roku obrachunk. od 6,30 do 6,50 fr. zł., zależnie od wielkości ogólnej produkcji, za piwo krajowe i importowane dubeltowe (13—20 proc.) płaci się podatek o połowę wyższy od pełnego, a za także piwo mocne (o zawartości ekstraktu większej niż 20 proc.) dwa razy wyższy od pełnego. Wyższe więc

gatunki spożywane przez zamożniejszych są stosunkowo silniej obciążone. Gotowanie piwa słabego o zawartości ekstraktu poniżej 9 proc. ma być wzbronione. Do uiszczenia podatku od piwa obowiązany jest ten, kto piwo na swój rachunek wyrabia lub wyrabiać każe (przedsiębiorca browaru). Obowiązek uiszczenia podatku powstaje w chwili, gdy piwo zostaje wydane z browaru lub w browarze wypite. Postanowiemi karne uległy zaostreniu, gdyż przejście do systemu opodatkowania piwa gotowego daje większą swobodę ruchów wytwórcy, a więc w razie jego niesumienności — większe pole do nadużyć. (Druk Sejmowy nr. 970).

Projektowana reforma opodatkowania piwa gotowego zamiast 3 różnych dotychczasowych systemów, będzie niewątpliwie znacznym krokiem naprzód w wielu kierunkach. Przedewszystkiem powinna podnieść dochody skarbu państwa z tego źródła, następnie przyczynić się do wyrównania warunków konkurencji browarów różnej wielkości i rozmaitego uposażenia technicznego, dalej spowodować bardziej równomierne i społecznie sprawiedliwsze rozłożenie ciężaru podatkowego na konsumentów. Równocześnie reforma ta winna wpłynąć na podniesienie jakości piwa, obniżonej szczególnie w czasie wolny, m. in. na skutek opodatkowania według ilości słodu zużytego do wyrobu piwa (w b. dz. pruskiej do wejścia w życie ust. z 18. 7. 1918, i w b. dz. rosyjskiej).

Wino musujące. Stawki podatkowe zostały ustalone od flaszki całej wina musującego gronowego 2,20 fr. zł., owocowego 1,10 fr. zł.

Cukier. Od 100 kg. cukru pobiera się 35 fr. zł. Min. Sk. jest uprawniony do zwolnienia od tego podatku cukru wywożonego zagranicę.

Kwas octowy. Od 1 kg. kwasu octowego pobiera się tytułem pod. spoż. 0,30 fr. zł.

Sól jadalna. Podatek od soli na obszarze wojew. poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej cz. wojew. śląskiego wynosi 7 fr. zł. od 100 kg. soli; należność kontrolna — 0,07 fr. od 1 tonny. (R. M. S. z 3. 3. 24, Dz. U. 22/242).

Zapałki. Od 1 pudełka zapałek, zawierającego do 60 zapałek lub 2 książeczki. zawierające po 30 zapałek pobiera się 0,01 fr. zł. Koszta nakładu opasek zapałkowych (banderoli), które podatnik ma zwrócić, zostały ustalone R. M. S. z 19. 3. 24. (Dz. U. 31/313) na 0,7 fr. zł. za 1000 sztuk.

Olej mineralny (ropa, nafta, przetwory naftowe). R. R. M. z 7. 6. 1923 roku (Dz. U. 59/421) została rozciągnięta na obszar wojew. śląskiego moc obowiązująca przepisów o opodatkowaniu olejów mineralnych. — Stawki podatkowe od 100

kg. oleju skalnego wynoszą: dla oleju o gęstości do 750°—15,80 fr. zł., od 750 do 865° — 10,50 fr., od 865 do 885 — 1,80 fr., powyżej 885° — 7 fr.; od parafiny i świec - 10,50 fr., od asfaltu, koksu i mazi — 1,80 fr.

Węgiel. Po parokrotnych zmianach stopy podatku od węgla, R. M. S. i M. Prz. i H. z 12. 2. 24 (Dz. U. 16/164) ustaliło następujące, obniżone w porównaniu do dawniejszych, stopy podatkowe: 1) dla węgla kamiennego z kopalń Zagłębia Górnośląskiego na 15 proc. wartości wzgl. ceny węgla. 2) dla węgla kam. ze wszystkich prawie kopalń zagł. Dąbrowskiego na 12,5 proc; 3) dla węgla kam. z 2 kopalń zagł. Dąbrów. (Klimontów I i Nadreden) oraz z kopalń Piłsudski i Kościuszko zagłębia Krakowskiego na 8 proc, 4) dla węgla kam. z wszelkich innych kopalń zagłębia Krakowskiego oraz z kopalni Silesia na Śląsku Cieszyńskim na 3 proc. wartości wzgl. ceny węgla.

Według R. M. S. z 24. 12. 23. (Dz. U. 137/1148) należna suma podatku od węgla przeliczona zostanie na franki złote wg. kursu obowiązującego w terminie płatności podatku.

R. M. S. z 29. 1. 24 (Dz. U. 14/135) w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla podaje szczegółowe przepisy w tej sprawie. Przytem § 1 tego rozporz. głosi, że węgiel kamienny i koks przywożony z zagranicy na obszar Rz. P. nie podlega podatkowi aż do odwołania.

Podatek od kart do gry został przeliczony ze 100 000 mk. na 0,50 fr. zł, cd talji (R. M. S. z 25. 2. 1924, Dz. U. 28/279 i R. M. S. z 3. 3. 1924, Dz. U. 27/275).

Podatek od skrzynek depozytowych. Ust. z 1. 5. 1923 (Dz. U. 54/377) podniosła stawki tego podatku, którego zresztą wynik finansowy jest b. nikły (na 1924 r. preliminowano 47 000 zł.)

Tytoń. R. M. S. z 26. 10. 23 (Dz. U. 111/886) ustaliło, począwszy od 1. II. 23, wysokość zysku monopolowego pobieranego w postaci opasek monopolowych od wyrobów tytoniowych: 1) Od papierosów wszystkich gatunków i tytoni krajanych gatunków średnich 50 proc. detalicznej ceny sprzedażnej. Tyleż od machorki. (R. M. S. z 3. 11. 23, Dz. U. 116/926); 2) od tytoni krajanych gatunków przedni, najprzedniejszy i luksusowy 55 proc; 3) od cygar, cygaretek, tabaki do zażywania i tytoni do żucia — 30 proc. detalicznej ceny sprzedażnej.

Należna suma opłaty monopolowej pobieranej w postaci opasek monopolowych, przeliczoną zostanie na franki złote według kursu obowiązującego dla cen artykułów monopolowych na dany tydzień. (R. M. S. z 24. 12. 23, Dz. U. 137/1148). Zwrot kosztów kontrolnych należący się od prywatnych fabrykantów wyrobów tytoniowych za dozór skarbowy ich

przedsiębiorstw pobierać się będzie od 1. 1. 24 za każdy miesiąc w wysokości od 25 do 105 fr. zł. zależnie od tego, do jakiej kategorii — w myśl ustawy o pod. przemysłowym z 14. 5. 23 — zostało zaliczone dane przedsiębiorstwo Ustalone należytości obowiązani są fabrykanci wpłacać do kas skarbowych miesięcznie z góry. (R. M. S. z 27. 12. 23, Dz. U. 137/1149). Zwrot kosztów nakładu opasek monopolowych ustalono w wysokości 1 fr. zł. za 1000 sztuk. (R. M. S. z 27. 12. 23, Dz. U. 137/1151). Cennik detalicznej sprzedaży wyrobów tytoniowych tak państwowych jak i prywatnych fabryk został ustalony również we frankach złotych R. M. S. z 27. 12. 23 (Dz. U. 137/1150).

Rabat handlowy od wszystkich wyrobów tytoniowych z wyjątkiem cygar i cygaretek fabryk prywatnych, ustalono R. M. S. z 17. 1. 24 (Dz. U. 8/80) na 18 proc. ceny detalicznej sprzedaży dla hurtowników i na 12 proc. ceny detalicznej sprzedaży dla detalistów. Od cygar i cygaretek wyrobu prywatnych fabryk wolno przedsiębiorcom prywatnych fabryk udzielać sprzedawcom wyższy rabat, który jednak w żadnym wypadku nie może przekraczać 22 proc. ceny detalicznej sprzedaży dla hurtowników i 17 proc. dla detalistów.

Szereg rozporządzeń Min. Sk. dotyczy wogóle sprzedaży wyrobów tytoniowych, w szczególności rozp. z 6. 2. 1924 (Dz. U. 16/161) podaje obszerniej obowiązki rejonowych hurtowników tytoniowych jak również detalicznych sprzedawców i minimalny miesięczny kontyngent wyrobów tytoniowych rządowej produkcji, które winni oni nabywać. Naogół sprzedawcy wyrobów tytanitowych obowiązani są utrzymywać stale na składzie wyroby tytoń, rządowych fabryk. (R. M. S. z 17. 5. 1923, Dz. U. 68/531 i R. M. S. z 29. 10. 1923, Dz. U. 112/902).

Rejonowi hurtownicy tytoniowi mogą otrzymywać bezprocentowy kredyt, odpowiednio zabezpieczony, na pobór wyrobów tyt. w państwowych magazynach. (R. M. S. z 22. 11. 23, Dz. U. 124/1006 i R. M. S. z 5. 1. 24, Dz. U. 4/33). R. M. S. z 6. 1. 24 (Dz. U. 3/20) podaje szczegółowe przepisy w przedmiocie uprawy tytoniu w r. 1924. Obszar na którym wogóle uprawa tytoniu jest dozwolona obejmuje znaczną część powiatów wojew. stanisławowskiego, tarnopolskiego wołyńskiego, poza tem pow. grodzieński i wołkowyski woj. białostockiego, pow. grudziądzki woj. pomorskiego i pow. rybnicki woj. śląskiego. Na tym obszarze uprawiać tytoń może tylko rolnik, który otrzymał urzędowe pozwolenie na tę uprawę, udzielane zależnie od pewnych warunków (obszar plantacji itp.) Plantator, przyjmując pozwolenie na uprawę tytoniu, musi się poddać urzędowej kontroli oraz przepisom i za-

rzężdzeniom dotyczącym samej uprawy. Ceny wykupna tytoniu, sposób i termin jego dostawy ustanowią odrębne rozporządzenia.

Właściciele prywatnych fabryk wyrobów tytoniowych którzy otrzymali koncesję, uprawniającą ich do dalszej produkcji, tracą koncesję jeżeli fabryki ich w ciągu dwu miesięcy z rządu znajdują się w stanie nieczynnym. Wyjątek od tej zasady jest możliwy, jeśli zostanie udowodnionem, że przerwę w ruchu fabryki spowodowały wypadki niezależne od fabrykanta jak strajki robotnicze itp. Za czynne będą uważane te fabryki, których produkcja w ciągu miesiąca wyniesie conajmniej 10 proc. przeciętnej produkcji miesięcznej. (R. M. S. z 14. 12. 23, Dz. U. 132/1080). Na mocy R. M. S. z 31. 3. 24 (Dz. U. 33/343) — najważniejszego dotyczącego tytoniu, jakie mamy do zanotowania w roku sprawozdawczym — koncesje udzielone osobom prywatnym na czas przejściowy na prowadzenie febrycznego przedsiębiorstwa wyrobów tytoniowych, zostaną wypowiedziane w ciągu 4 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego rozp. tj. od 15. 4. 24. Do wypowiedzania koncesji upoważnia się Dyrekcję Polskiego Mon. Tyt., która przeprowadzi, stosownie do postanowień art. 56 ust. o mon. tyt., wykup maszyn, narzędzi i materiałów, służących bezpośrednio do zawodowej fabrykacji wyrobów tytoń, na podstawie orzeczeń komisji szacunkowej. Fabryki mają przedłożyć Dyrekcji P. M. T. wg. odpowiednich wzorów wykazy: maszyn i narzędzi służących do bezpośredniej przeróbki tytoniu, nowych części rezerwowych do maszyn, surowców tytoniowych, gotowych opakowań i materiałów do wyrobu opakowań, przerobionego surowca w ostatnich 12 miesiącach i wykaz imienny robotników. — Dopiero po wykonaniu tego rozporządzenia zostanie w pełni faktycznie wprowadzony monopol tytoniowy w myśl ustawy z 1. 6. 22.

VI. Cła.

Na mocy ustawy z 6. 12. 23 o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, stawki celne, podane w taryfie celnej z 4. 11. 1919, określone w markach złotych, uległy przerachowaniu na franki złote. Wynik przerachowania zawiera tabela dołączona do R. M. S. oraz Prz. i H. z 13. 12. 23 (Dz. U. 135/1123). Cło w zasadzie pobiera się w walucie złotej. W razie uczczenia należności celnych w biletach P. K. K. P. następuje przerachowanie należnej kwoty na marki pol. według wartości franka zł. obowiązującej w dniu uiszczenia tychże należności. Z dniem wejścia w życie R. M. S. i Prz. i H. z 13. 12. 23 (Dz. U. 135/1124) tj. od 1. 1. 24 straciły moc obowiązują-

jąca rozporządzenia w przedmiocie mnożnika celnego normalnego i zniżonego. Od niektórych towarów, naogół zbytkowych, cło musi być uiszczone wyłącznie monetą złotą. Wykaz ich zawiera R. M. S. oraz Prz. i H. z 16. 11. 23 (Dz. U. 118/954) zmieniony częściowo późniejszymi rozporządzeniami (Dz. U. 15/147 z 1924 r.)

Wartość monet złotych we frankach zł. podaje rozp. M. S. oraz Prz. i H. z 21. 12. 23 (Dz. U. 135/1125). Niektóre towary są uwolnione od cła lub opłacają cło ulgowe w wysokości 2 proc, 10 proc, 20 proc. i 40 proc. cła normalnego. Prócz tego przewidziane jest cło zniżone, którego wysokość wynosi 75 proc cła normalnego. (R. M. S. oraz Prz. i H. z 13. 12. 23. Dz. U. 135/1126).

Opłata manipulacyjna, od towarów przywożonych podlegających opłacie celnej, wynosi 5 proc. od sumy cła, najmniej jednak 0,50 fr. zł. od każdej przesyłki. Od towarów wolnych od cła opłata manipulacyjna jest zniżona. Niektóre zaś towary (jak węgiel, towary w ruchu granicznym, przewożone tranzytem itp.), zwolnione są przy przywozie i wywozie od opłaty manipulacyjnej. Od towarów wywożonych opłaca się 0,02 ir. zł. od 100 kg. wagi surowej, najmniej jednak 0,50 fr. zł. od każdej przesyłki.

Niezależnie od cła i opłat manipulacyjnych pobiera się od towarów przyjętych na skład urzędowy opłatę składową. (R. M. S. oraz Prz. i H. z 13. 12. 23. Dz. U. 135/1127).

Taryfa celna ma uleść wkrótce zasadniczym zmianom, głównie celem dokładniejszego dostosowania stawek celnych do potrzeb życia gospodarczego całej Polski oraz podniesienia dochodu dla Skarbu Państwa, przedewszystkiem przez zwyżkę ceł fiskalnych, stosunkowo zbyt niskich. Prace nad tą gruntowną rewizją taryfy celnej są w toku.

VII. Podatki od obrotu i opłaty skarbowe.

Podatek od spadków i darowizn. W nr. 55 Dz. U. z 1923 roku, poz. 391 został ogłoszony jednolity tekst przepisów ustawowych o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej. W nr. 101 Dz. U., poz. 794, 795 i 796, znajdują się R. M. S. zawierające obszerne przepisy wykonawcze w przedmiocie opod. spadk. i dar. w trzech b. dzielnicach Polski (str. 1169-1214).

R. M. S. z 18. 12. 23 (Dz. U. 134/1114) ustaliło stosunek fr. zł. do marek pol., dla przerachowania kwot pieniężnych zawartych w ust. o opod. spadk. i darowizn. Zgodnie z ust. waloryzacyjną z 6. 12. 23, przyjęto za podstawę przerachowania przeciętną wartość fr. zł. z pierwszych 3 miesięcy 1923 r.,

poprzedzających ogłoszenie ust. z 24. 3. 23, tj. 1 fr. zł. = 7121 mk. W wyniku tego przeliczenia ustalono, że nie pobiera się podatku, gdy czysta wartość otrzymanego majątku nie przewyższa: a) 1700 fr. zł., o ile majątek przechodzi na małżonka lub zstępного, b) 570 fr. zł. o ile majątek przechodzi na fundację itp. (pozycja 5 taryfy), c) 85 fr. zł. o ile przechodzi na inne osoby (2, 3, 4 i 6 pozycja taryfy). — Również nie podlegają podatkowi meble, odzież i bielizna przechodzące na małżonka lub krewnego w linii prostej, jeśli wartość ich nie przewyższa 850 fr. zł. — Począwszy od 1. 1. 1924 wymierza się pod. spadk. i od darowizn we frankach złotych z zastosowaniem taryfy przeliczonej na franki. Maksymalną stopę podatkową: 25 proc. w I pozycji (małżonek, zstępny) do 60 proc. w VI pozycji, stosuje się, jeśli czysta wartość otrzymanego majątku przewyższa 140 600 fr. zł. — Powyższe rozp. obowiązuje od 1.1. 24. na całym obszarze Rz. P. z wyjątkiem górnośl. części wojew. śląskiego.

R. M. S. z 3. 4. 24 (Dz. U. 33/344) dotyczy zastosowania stałej jednostki do podatku spadk. i od darów, na obszarze górnośl. cz. woj. śląskiego. Dla przerechowania kwot pieniężnych zawartych w niemieckiej ustawie a) z 3. 6. 1906 o pod. spadkowym, w brzmieniu ustalonym ust. z 3. 7. 1913 przyjmuje się również: 1 fr. zł. = 0,81 niemieckich mk. zł.; b) — w ust. z 10. 9. 1919 przyjmuje się przeciętną wartość fr. zł., z 3 miesięcy poprzedzających ogłoszenie tej ustawy (mies. VII, VIII i IX 1919 r.), tj. 1 fr. zł. = 3,5 mk. niem. — Począwszy od dnia wejścia w życie tego R. M. S. tj. od 29. 4. 24, wymierza się pod. spadk. i od darów, na obszarze górnośl. cz. woj. śląskiego we frankach złotych.

Stawki podatku spadkowego i od darowizn podwyższa się o pół procentu za każdy dzień zwłoki, o ile nie wpłacono go w przepisany terminie, w przypadku gdy miał być podatek uiszczony bezpośrednio na podstawie nakazu płatniczego. Taką samą podwyżkę stosuje się do opłat stemplowych i podatku giełdowego — z pewnymi wyjątkami — oraz do podatku od nabycia nieruchomości; i podatku od ubezpieczeń na obszarze górnośląskiej części wojew. śląskiego. (Rozp. Prezydenta Rzpltej! z 31. 3. 1924, Dz. U. 31/308).

W zakresie opodatkowania spadków i darowizn warto jeszcze przytoczyć w roku sprawozdawczym, ustawę z 3. 11. 1923 (Dz. U. 118/944), wprowadzającą drobną zmianę do art. 14 ust. z 29. 5. 1920, odnoszącego się do opodatkowania majątku znajdującego się zagranicą.

Podatek giełdowy. Ust. z 5. 12. 1923 (Dz. U. 131/1062) podwyższyła pod. giełdowy od akcji, udziałów w gwarec-

twaić i innych papierów o niestałym oprocentowaniu. Stawka podatkowa pozostała bez zmiany — po 1% — o ile przedmiotem umowy są papiery o stałym oprocentowaniu. Stawki te zostały ustalone w złotych przez R. M. S. z 28. 4. 1924 (Dz. U. 36/392). R. M. S. z 18. 12. 1923 i 16. 1. 1924 (Dz. U. 134/1116 i 8/79 ex 1924) skracają okresy dla obliczania i uiszczania podgiełdowego.

Opłaty stemplowe (należytości). Ust. z 19. 12. 1923 (Dz. U. 134/1109) przedłużyła do 30. 6. 1924 roku moc obowiązującą ustawy z 7. 4. 1922 roku, ze zmianami wprowadzonymi ustawą z 24. 3. 23 w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych. Równocześnie upoważniła M. S. do podwyższania stawek opłat stemplowych na obszarze górnośl. części woj. śląskiego do wysokości stawek, obowiązujących w całym Państwie. M. S. parokrotnie podwyższał stawki opłat stempl. zarówno dla całego Państwa jak i górnośl., cz. wojew. śląskiego. Najnowszy R. M. S. z 28. 4. 1924 (Dz. U. 36/392) podaje przeliczone na złote stawki opłat stemplowych od podań, załączników i świadectw urzędowych, od pełnomocnictw, dokumentów przewozowych, rachunków i poświadczeń odbioru, oraz od czeków. Uległy również przeliczeniu na złote kwoty wymienione w ustawie z 16. 7. 1920 o opłacie stemplowej od sprzedaży przedmiotów zbytku. To samo rozpora, z 28. 4. podaje w złotych kwoty opłat stemplowych obowiązujących na różnych obszarach Rz. P. o odmiennych przepisach w tej dziedzinie (województwa b. Galicji, b. dz. pruskiej itd.).

Na skutek rezolucji Sejmu z 14. 12. 23, rząd przedstawił projekt ustawy o opłatach stemplowych z datą 3. 4. 24. (Druk Sejmowy nr. 1136). Celem tego projektu ustawy jest przede wszystkim uporządkowanie, uproszczenie i ujednostajnienie dla całego Państwa niesłychanie skomplikowanych przepisów o opłatach stemplowych, a w wyniku tego podniesienie również dochodów z tego źródła dla Skarbu. Dla scharakteryzowania obecnego położenia wystarczy podać, że ze względu na różnorodność przepisów o opłatach stempl. można państwo polskie podzielić na dziewięć obszarów.

Trudno streszczać ten projekt ustawy, obejmujący około 100 stron druku in 4°.

Spis systematycznie ułożonych pozycji taryfy opłat stemplowych da ogólne pojęcie o treści i zakresie omawianego projektu: 1. czynności prawne i orzeczenia, mające na celu przeniesienie własności nieruchomości; 2. umowy o sprzedaż lub zamianę ruchomości oraz orzeczenia, mające na celu przeniesienie własności ruchomości; 3. przelew (cesja) wierzytelności lub innych przedmiotów majątkowych niezmysłowych:

4. czynności prawne i orzeczenia, mające na celu nabycie praw rzeczowych na rzeczy cudze); 5. dzierżawa i najem; 6. umowy o świadczenie usług (o usługi, dzieło, przewóz, pośrednictwo, komis, spedycję itp.); 7. umowa składu; 8. ubezpieczenia; 9. umowa o rentę dożywotną; 10. spółki i inne zrzeszenia, których członkowie dzielą się zyskiem; 11. umowy pełnomocnictwa; 12. obligi; 13. weksle; 14. przekazy i dokumenty zbliżone do przekazów; 15. umowy małżeńskie; 16. podział majątku wspólnego; 17. ugoda (układ pojednawczy); 18. umowy przygotowawcze i punktacje; 19. pokwitowania; 20. dokumenty; 21. podania; 22. świadectwa.

Z powyższego spisu widzimy, że projekt ustawy obejmuje dwie grupy odrębnych danin publicznych: podatki od obrotu odpłatnego i właściwe opłaty skarbowe. Z postanowień taryfowych na szczególną uwagę zasługują pozycje 1) i 2). Obecnie obrót nieruchomości (poz. 1) obciążony jest opłatą, wynoszącą 6 proc. wartości przedmiotu (art. 4 ust. z 16. 7. 20.). Prócz tej opłaty państwowej pobiera się opłatę samorządową w wysokości 4 proc. (art. 13 ust. z 11 8. 23). To łączne obciążenie obrotu nieruchomości w wysokości 10 proc. jest niewątpliwie zbyt wysokie, powodując liczne defraudacje, nie mówiąc już o innych skutkach. Omawiany projekt ustawy proponuje łączne obciążenie na 5 proc., z czego dla skarbu państwa ma przypadać 4 proc. i dla związków samorządowych 1 proc. Dla wyrównania ewent. zmniejszenia dochodu dla samorządów przewidziany jest specjalny dodatek 25 proc. do opłat stemplowych wiążących się z aktami notarialnymi i sądownymi itp. przeznaczony specjalnie na szpitalnictwo i szkolnictwo zawodowe. — Ważną jest również proponowana zmiana (poz. 2, § 2 i poz. 19) dotycząca opłat stemplowych od rachunków i poświadczeń odbioru. Dla pokwitowań przewiduje się jedynie opłatę stałą w wysokości 20 groszy. Trzy opłaty procentowe, przy obrocie handlowym według dotychczasowego prawa, zastępuje projekt jedną opłatą procentową (0,3 proc). Proponowane zmiany w przepisach o postępowaniu w sprawach opłat stemplowych specjalnie w stosunku do b. dzielnicy austrij., poruczenie wymiaru i poboru opłat notariuszom wzgl. uproszczenie postępowania wymiarowego przez urząd skarbowy — mają znacznie zmniejszyć koszt administracji i przyspieszyć wpływ dochodów z tego źródła do kas skarbowych.

Z dniem wejścia w życie projektu ustawy o opłatach stempl. ma stracić moc obowiązującą przeszło 20 ustaw i dekrétów rosyjskich, austriackich, niemieckich, pruskich i polskich (m. in. z ustaw polskich: ust. o pod. giełdowym, o opłatach stempl. od weksli, o opłatach od rachunków i poświad-

czeń odbioru sum pieniężnych, o podatku od skrzynek depozytowych).

VIII. Administracja skarbowa.

Uprawnienia organów wykonawczych. Ust. z 14. 12. 23 (Dz. U. 5 ex 1924, p. 37) o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych głosi: „Organami wykonawczymi władz skarbowych są urzędnicy skarbowi, powołani! do spełniania czynności, określonych w art. 2 do 4, bądź na mocy przepisu ustawowego, bądź na skutek polecenia, wydanego przez właściwą władzę skarbową w sprawie poszczególnej” (art. i). Zakres działania organów wykonawczych obejmuje a) w dziedzinie podatków bezpośrednich i opłat skarbowych: zbieranie danych potrzebnych do wymierzenia podatków i opłat, pobór należności i ściąganie zaległości; b) w dziedzinie ceł poza miejscem urzędowania urzędów celnych: przeprowadzenie dodatkowej kontroli celnej wewnątrz kraju; c) w obu powyższych dziedzinach oraz w dziedzinie podatków spożywczych i monopolów państwowych, czuwanie nad ścisłym przestrzeganiem przepisów o podatkach bezpośrednich itd. oraz śledzenie i wykrywanie czynów karygodnych (art. 2). — Środki służące organom wykonawczym do spełnienia powyżej wskazanych czynności są: kontrolowanie i przeszukiwanie zakładów handlowych i przemysłowych oraz rewizja dokumentów i ksiąg znajdujących się w posiadaniu podatników i żądanie od nich niezbędnych wyjaśnień (art. 3). — Celem śledzenia czynów karygodnych w zakresie podatków spożywczych i monopolów państw, organy wykonawcze mają prawo: a) dokonywać tymczasowego zajęcia i wzięcia w przechowanie towarów i innych przedmiotów co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, iż pozostają w związku z popełnieniem przestępstwa skarbowego. W razie koniecznej potrzeby wolno przeprowadzać rewizję osobistą; b) przeprowadzać rewizję pomieszczeń co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w nich złożone są lub ukryte towary podlegające opodatkowaniu lub przyrządy służące do wyrobu takich towarów; c) korzystać z ogólnych uprawnień przysługujących władzom bezpieczeństwa publicznego przy ściganiu przestępstw, przewidzianych w ogólnej ustawie karnej a popełnionych w związku z przestępstwami skarbowymi. — Szczegółowe przepisy wskazują, jakie być winno postępowanie przy zajmowaniu towarów i rzeczy, przy rewizji pomieszczeń i innych dochodzeniach, mających na celu wykrycie i ściąganie przestępstw skarbowych.

Organizacja Monopolu Tytoniowego. R. M. S. w przedmiocie organizacji Monopolu Tytoniowego z 30. 5. 23 (Dz. U. 65/507) ustanawia Dyрекcję Polsk. Monopolu Tytoń, z siedzibą w Warszawie jako władzę powołaną do bezpośredniego kierownictwa P. M. T. Dyрекcją otrzymała od Skarbu Państwa na własność wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, którym zarządzała Gen. Dyрекcja Mon. Tytoń. Nowa Dyрекcja prowadzi dla Skarbu Państwa eksploatację fabryk i zakładów stanowiących własność P. M. T. jako przedsiębiorstwo o charakterze odrębnej jednostki gospodarczej, za której zobowiązania poza całym majątkiem, stanowiącym własność P. M. T. odpowiada posiłkowo Skarb Państwa. W tym zakresie działania Dyрекcja P. M. T. decyduje samodzielnie o zakupie surowca i artykułów pomocniczych, maszyn i urządzeń, wewnętrznej organizacji, toku czynności i przeprowadzania rekonstrukcji fabryk, magazynów i urzędów monopolowych tudzież sposobie, systemie i jakości produkcji tych fabryk i magazynów. Przed rozpoczęciem każdego roku obrachunkowego (1. 1.—31. 12.) przedstawia Dyрекcja P. M. T. Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia plan finansowy, zaś po ukończeniu roku obrachunek roczny. P. M. T. prowadzi księgowość według zasad handlowych systemu podwójnej buchalterji. W rachunku strat i zysków uwydatnia się pod osobną pozycją zysk fabrykacyjny z własnych fabryk. Zysk ten obliczać się będzie do 1. 10. 1923 w ten sposób, że od ceny sprzedażnej wyrobów tytoniowych potrąci się 40 proc. jako przynależną Skarbowi Państwa opłatę konsumcyjną oraz wszelkie innie koszty związane z produkcją, administracją i sprzedażą. Przewidziany jest osobny fundusz; renowacyjny oraz fundusz ubezpieczeniowy od klęsk elementarnych, do których powinien być przelewany corocznie pewien procent z osiągniętego zysku (wzgl. od wartości posiadanych przedmiotów (dla fund. ubezp.)).

Dyрекcją P. M. T. kieruje Naczelnny Dyrektor, odpowiedzialny przed Ministrem Skarbu. Naczelnemu Dyrektorowi P. M. T. dodany jest Komitet Doradczy celem opiniowania w ważniejszych sprawach M. T. Dr Stefan Zaleski (Poznań).

2. Kronika Ustawodawcza.

38. Ustawa z dn. 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Nr. 31, poz. 306).
39. Ustawa z dnia 21 marca 1924 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym. (Nr. 31, poz. 307).

40. Ustawa z dn. 11 kwietnia 1924 r. o przywróceniu mocy obowiązującej ustawy z dn. 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin, powołanych na ćwiczenia wojskowe. (Nr. 35, poz. 363).
41. Ustawa z 1 kwietnia 1924 roku w przedmiocie ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Japonją, podpisanego w Warszawie 7-go grudnia 1922 roku. (Nr. 36, poz. 378).
42. Ustawa z 1 kwietnia 1924 roku w przedmiocie przystąpienia do Konwencji, dotyczącej międzynarodowej wymiany dokumentów urzędowych oraz wydawnictw naukowych i literackich, podpisanej w Brukseli 15-go marca 1886 roku. (Nr. 36, poz. 379).
43. Ustawa z 1 kwietnia 1924 roku w przedmiocie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Międzynarodowego Porozumienia, dotyczącego utworzenia w Paryżu Międzynarodowego Urzędu do walki z epizootjami. Nr. 36, poz. 380).
44. Ustawa z 1 kwietnia 1924 roku o przystąpieniu Polski do międzynarodowej konwencji o rozpoczęciu kroków nieprzyjacielskich, podpisanej w Hadze 18 października 1907 roku. (Nr. 37, poz. 393).
45. Ustawa z; 1 kwietnia 1924 roku o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do międzynarodowej konwencji, dotyczącej praw i obowiązków mocarstw i osób neutralnych w razie wojny lądowej, podpisanej w Hadze 18 października 1907 roku. (Nr. 37, poz. 394).
46. Ustawa z 1 kwietnia 1924 roku o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do międzynarodowej konwencji, dotyczącej praw i zwyczajów wojny lądowej, podpisanej w Hadze 18 października 1907 roku wraz z odnośnym regulaminem. (Nr. 37, poz. 395).
47. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku o ochronie lokatorów. (Nr. 39, poz. 406).
48. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku o prowizorium budżetowym na czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1924 roku. (Nr. 40, poz. 422).
49. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku o poborze rocznika 1903, kontyngensie rekruta na rok 1924 i o rozciągnięciu mocy obowiązującej tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej na obszar województwa śląskiego, Spisza i Orawy. (Nr. 40, poz. 423).
50. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku o władzach górniczych. (Nr. 40, poz. 424).
51. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku o upoważnieniu Rządu

- do zabezpieczenia i użycia pożyczki, zaciągniętej u Rządu Republiki Francuskiej.. (Nr. 40, poz. 425).
52. Ustawa z 11 kwietnia w przedmiocie ratyfikacji traktatu pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonemu a Austrią, podpisanego w St. Germain en Laye dnia 10 września 1919 roku, oraz 2 protokółów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem poaustriackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch, podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 roku w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego traktatu. (Nr. 40, poz. 426).
 53. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku w przedmiocie skrócenia czasu aplikacji wymaganej do uzyskania uzdolnienia do urzędu sędziowskiego w okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz górnośląskiej części sądu Apelacyjnego w Katowicach. (Nr. 40, poz. 427).
 54. Ustawa z 10 kwietnia 1924 roku w przedmiocie zakazu wyw. ropy poza obszar celny Państwa. (Nr. 41, poz. 435).
 55. Ustawa z 11 kwietnia 1924 roku w przedmiocie kosztów sądowych i opłat w górnośląskiej części okręgu sądu apelacyjnego w Katowicach. (Nr. 43, poz. 449).
 56. Ustawa z 6 maja 1924 roku w przedmiocie ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego pomiędzy Rzeczypospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanji, podpisanego w Warszawie 26 listopada 1923 roku. (Nr. 44, poz. 457).
 57. Ustawa z 6 maja 1924 roku w przedmiocie ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego pomiędzy Polską a Finlandją, podpisanego w Warszawie 10 listopada 1923 roku. (Nr. 44, poz. 458).
 58. Ustawa z 6 maja 1924 roku, uchylająca ustawę z 11 maja 1920 roku w przedmiocie uznania nazwisk, przybranych podczas służby wojskowej. (Nr. 44, poz. 459).
 59. Ustawa z 6 maja 1924 roku o skasowaniu na obszarze województwa śląskiego wszystkich dotychczasowych ustaw w sprawach wojskowych. (Nr. 44, poz. 460).
 60. Ustawa z 6 maja 1924 roku w przedmiocie zmian 'w ustawie z 15 lipca 1920 roku o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej. (Nr. 44, poz. 461).
 61. Ustawa z 14 maja 1924 roku w przedmiocie ratyfikacji umowy między Rzeczypospolitą Polską a Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców, dotyczącej stosunków prawnych obywateli obu stron, z protokołem końcowym, podpisanych w Belgradzie 4 maja 1923 r. (Nr. 44, poz. 462).